

HRVATSKI PLANINAR

ČASOPIS
HRVATSKOG
PLANINARSKOG
SAVEZA

GODIŠTE 93

OŽUJAK
2001

3

IZDAVAČ:

HRVATSKI PLANINARSKI SAVEZ

KOZARČEVA 22, 10000 ZAGREB

TEL./FAX. 01/48-24-142

TEL. 01/48-23-624 (R.D. 8-15 H)

E-MAIL: HPS@ZG.TEL.HR

WWW: PUBWWW.SRCE.HR/HPS

UREDNIK:

ALAN ČAPLAR

SV. MATEJA 7, 10010 ZAGREB

TEL. 091/51-41-740

TEL. 01/66-88-512

E-MAIL: CAPLAR@RUDJER.IRB.HR

UREDNIČKI ODBOR:

DR. BORISLAV ALERAJ

DARKO BERLJAK

DR. SREĆKO BOŽIČEVIĆ

VLAHO BOŽIĆ

TOMISLAV ČANIĆ

MLADEN FLISS

ZDENKO KRISTIJAN

PROF. KRUNOSLAV MILAS

PROF. DR. ŽELJKO POLJAK

TISAK:

»EKOLOŠKI GLASNIK«

DONJA LOMNICA

ISSN 0354-0650

Ožujak 2001

March 2001

Broj 3

Number 3

Godište 93

Volume 93

SADRŽAJ

Marica Matijević: Priroda nagrađuje one koji je vole.....	65
Vlado Božić: Masovni posjet jami Balinki	66
Alan Čaplar: Vesele zmode jednog planinara	71
Dragutin Kepić: Kijer u Vrčin Dolu	74
Vladimir Jagarić: Nova planinarska pjesmarica	75
Cvitan Pandža: Kako se planinari u Južnoj Švedskoj.....	78
Planinarska šetnja po Dabarskim kukovima, foto: Franko Čuvalo	80
Stanko Popović: Tko uništava šume na Medvednici?	82
Miljenko Pavešić: Tako se gradio dom na Kleku	83
Glavni odbor HPS, skraćeni zapisnik	86
Planinarske kuće i putevi	88
Tko je što u hrvatskom planinarstvu: Franko Čuvalo	90
Alpinizam	91
Pisma čitatelja	92
Vijesti	93
Humor.....	96
Stanko Popović: Ponovno otvorena pl. kuća »Vugrovec«.....	96a

Slika na naslovnicu:

Sunčane zrake na Medvednici, foto: Alan Čaplar

- **ČASOPIS izlazi u 10 brojeva godišnje (za srpanj i kolovoz, te studeni i prosinac kao dvobroj).** Prvi broj izašao je 1.VI. 1898. kao glasilo Hrvatskog planinarskog društva. Časopis nije izlazio od 1915. do 1921. i od 1945. do 1948., a od 1949. do travnja 1991. izlazio je pod imenom »Naše planine«.
- **PRETPLATA za kalendarsku godinu je 100 kuna (za inozemstvo 50 DEM).** Preplata se uplaćuje na žiro-račun br. 30102-678-5535, pri čemu na uplatnici u rubrici »Poziv na broj« treba obavezno upisati svoj preplatnički broj, koji se nalazi uz adresu na omotu svakog dostavljenog primjera. Novi preplatnici svoj preplatnički broj trebaju zatražiti od Hrvatskog planinarskog saveza. Preplata za inozemstvo uplaćuje se na račun SWIFT-ZABA-HR XX 25731-3253236.
- **SURADNJA:** Članci i vijesti trebaju biti pisani s proredom među recima, a mogu se slati poštom ispisani, na disketi ili putem e-maila. Prednost imaju članci i vijesti popraćeni što boljim izborom fotografija, dijapositiva, creža i skica. Ilustracije se na zahtjev vraćaju autorima. Uredništvo zadržava pravo kraćenja i obrade tekstova, posebno za priloge duže od 4-5 stranica.

PRIRODA NAGRAĐUJE ONE KOJI JE VOLE

Kako smo pronašli novo nalazište velebitske degenije

MARICA MATIJEVIĆ, Senj

Kao i obično, naša mala planinarska ekipa u sastavu Vesna i Mirko Belavić te Marica i Željko Matijević 11. travnja 1999. godine iskoristila je lijepo nedjeljno popodne za odlazak u kraću šetnju u senjsko zalede. U šetnji najjužnijim obroncima Kapele, s predivnim pogledom na novljansko-crikvenička brda, otok Krk i Učku, punili smo dušu ljepotom. Bilo je proljetno doba, vegetacija je bila u začetku buđenja.

Zastanemo da kratko predahnemo. Oko nas su vi kamen najrazličitijih oblika, pa sve što od biljnog svijeta proviri čini se ljepšim i zanimljivijim. Sedimo. Svatko nešto razgleda i razmišlja.

- Što je ovo? - upita me u jednom trenutku Vesna, pokazujući na nejake cvjetice između kaščića. Nehajno se okrećem i odjednom me nešto duboko prožme.

- Degenija! - uskliknem, a Željko i Mirko se nasmiju i uglas odgovore:

- Ma daj, Marice! To ne može biti, pa ovo nije Velebit!

- Ovo je degenija - ponovim kao u snu, ali se ne pomaknem s mjesta. Približi se muški dio društva, gleda u predivne žute cvjetice i razvija teoriju »Ne može biti!«

U meni neki nemir. Ushićena sam. Srce mi udara, bojam se bilo što reći. Što je, da je, Vesna otkida jedan cvjetić i gleda ga. Potajno i ja otkidam jednu stabljičicu s cvjetićima i stavljam u džep.

Krećemo prema ostavljenim automobilima, drugim, strmijim usponom. Ljutimo se na Mirka koji nam je predložio uspon ovim smjerom. Zaboravili smo na lijepu žutu cvjeticu koje nosimo sa sobom.

Po povratku kući vadim biljčicu iz džepa, stavljam je u čašu s vodom. Otvaram sve raspoložive priručnike i knjige: R. Domac: »Botanika za gim-

nazije», dr. Č. Šilić: »Endemične biljke«, S. Forenbacher: »Velebit i njegov biljni svijet«, slike velebitske degenije, povećalo, pincetu, žilet. Sve mi treba. Sređujem podatke, vrti mi se u glavi, ruke se tresu, već su dvadeset i dva sata. Koga zvati? Što reći? Hoće li izazvati podsmjeh u ljudi koji bi mi mogli pomoći? Sve me to zaokuplja, ali odluka u meni postaje sve čvršća.

Jedva čekam ponедjeljak. Toga dana posao mi je išao od ruke. Jedva čekam slobodno poslijepodne. Moram ponovno »gore«! Hvala ti, Željko, što me razumiješ - bez riječi smo ponovo otišli s fotoaparatom u ruci na mjesto susreta s degenijom. Sada je još ljepša. Snimamo. Veselimo se jer stalno pronalazimo nove primjerke. Svaki je ljepši od prethodnog. Ponovo razmišljam o ljudima s kojima moram o ovom otkriću donijeti konačnu odluku: Jesmo li pronašli novo stanište degenije ili joj je to samo neki bliži srodnik?

Najprije obavještavam inženjere šumarstva u

Senju. Sama pomisao da nije nađena na Velebitu daje im pravo na negativan odgovor: »To nije degenija«, no obećavaju istražiti što je.

Prošlo je mjesec dana. Ponovo odlazim na stanište. Dočekuje me novo iznenadjenje. Biljka je zametnula plodove. Isti su kakve znam sa slika. Ohrabrena sam još više.

Konačno, dana 10. svibnja, gospodin Marko Randić iz ureda za zaštitu okoliša Primorsko-goranske županije u Rijeci potvrđuje: »To je degenija!« O ovom nalazu se mora znati, ovo ne smije biti samo »otkrivenje«. Uskliknem: »Evo još jednog nalazišta degenije, osim dosad poznatih!«

O tome će dalje pričati inženjeri Darko Mihelj i Mihovil Plazibat, stručnjaci Botaničkog vrtu u Zagrebu koji su s velikim interesom došli na novo nalazište 22. svibnja 1999. godine.

Degenija će odsad biti ne samo velebitska ne... ali ostaje i dalje naša, hrvatski endem.

MASOVNI POSJET JAMI BALINKI

VLADO BOŽIĆ, Zagreb

RANIJA ISTRAŽIVANJA

Za jamu Balinku na brdu Pišteniku, desetak kilometara od Plaškog u Lici, hrvatska je javnost saznala sredinom šezdesetih godina, kada su u tu jamu bile organizirane dvije velike međunarodne speleološke ekspedicije. Našim je speleozima, međutim, Balinka bila poznata od 1954. kada su je pokušali istražiti članovi PDS »Velebit« (Boris Mikulić - Miks i Nikola Šimunović - Šime) samo pomoću speleoloških ljestava i užeta. U jamu je ušao Miks i spustio se pedesetak metara te ustavio da je jama jako duboka i da za njeno istraživanje treba mnogo više opreme i ljudi. Izradio je tada i nacrt jame do dubine od 150 m, koliko je mogao vidjeti.

Slijedeće istraživanje zabilježeno je 1961. godine. Tijekom ljetnog regionalnog speleološkog istraživanja Like, koje je provodilo Speleološko

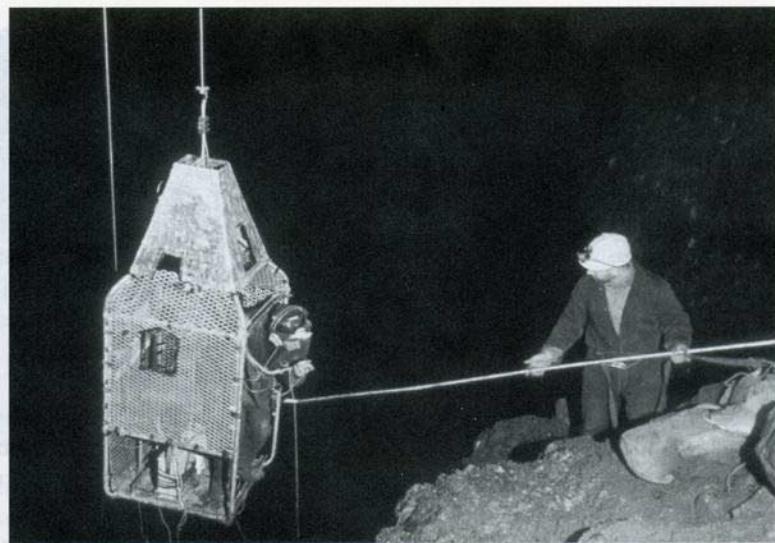
društvo Hrvatske (SDH) za potrebe ondašnje JNA. Savez boraca Plaškog upozorio je članove speleološke ekipe na jamu Balinku, u koju su 1942. četnici bacili četvoricu partizana, pa je voda ekipe Zlatko Peponik došao do jame i zaključio, kao ranije i Miks, da je za njeno istraživanje potrebno više ljudi i opreme. Na teren je već u jesen došla mala ekipa speleologa SDH (Zlatko Peponik, Vladimir Pongrac, Milan Vresk, Zdenko Marović i Tihomir Pajalić) s više speleoloških ljestava i užeta (tada jedino dostupne speleološke opreme). Zdenko se spustio do 20 m dubine, Milan do police na 70 m, a Zlatko i Vladimir do police na dubini od 180 m. Oni su također ustanovili da za dalje istraživanje treba mnogo više ljudi i bolja oprema.

Zlatko je tada bio asistent na Prirodoslovno-matematičkom fakultetu u Zagrebu i stjecajem okolnosti bio u vezi sa speleozima iz Južnog

Walesa u Velikoj Britaniji. Još 1959. vodio ih je u špilju Vjetrenicu na Popovom polju, a 1961. i u Tučić ponor kod Gračaca, te 1962. predložio da zajedno istraže Balinku. Velšani su se za jamu pripremali dvije godine i opremili tada najmodernejom opremom, uz ostalo i motornim vtlom, telefonima, agregatom za struju te 1964. došli u Liku. Zajedno s hrvatskim speleolozima spustili su se u jamu, ali zbog raznih izbočina u jami, koje su ometale spuštanje posebne kabine ovješene na uže, nisu prodrli mnogo dublje nego Zlatko i Vladimir tri godine prije.

Velšanima je ova jama postala velik izazov jer su pretpostavili da bi mogla biti dublja od 400 m, koliki je tada bio svjetski rekord u svladavanju vertikala u jamama, pa su odlučili pokušati ponovno za dvije godine i u ljetu 1966. zajedno s hrvatskim speleolozima uspjeli doći do dna. Od hrvatskih speleologa na dno su se spustili samo Zlatko Pepeonik, Mladen Noršić i Srećko Božičević, te Ljubo Latas (brat jednog od partizana baćenih u jami) i snimatelj hrvatske televizije Stivo Sabljarić. Tom prilikom izrađen je i objavljen nacrt jame. Objavljeno je tada da je jama duboka 328 metara.

Ovom su istraživanju naši mediji posvetili veliku pažnju jer su speleolozi u jami pronašli posmrtnе ostatke četvorice partizana. Britanskim su speleolozima u zemlji bile tada priredene razne svečanosti, te su im bila uručena i visoka državna odlikovanja. Poslije, u Londonu, jugoslavenski ambasador Ivo Sarajčić uručio je Speleološkom klubu Južnog Walesa Orden jugoslavenske zastave sa zlatnom zvijezdom u ogrlici, a četvorici članova kluba Orden jugoslavenske zastave sa zlatnom zvijezdom, kojima ih je odlikovao Josip Broz (nikto od hrvatskih speleologa nije nikada prije, a ni poslije dobio od jugoslavenskih vlasti neko državno odlikovanje za svoj speleološki rad). O ovom istraživanju još

Spuštanje 1966. pomoću kabine i motornog vtlva Foto: Zlatko Pepeonik

1966. Clive Jones i Zlatko Pepeonik napisali su knjigu »The Balinka Pit Expedition 1964-1966«.

Kada se početkom osamdesetih godina i u Hrvatskoj počela primjenjivati nova speleološka oprema, hrvatski su speleolozi poželjeli tu novu opremu iskušati u nekoliko dubokih jama, među ostalima i u Balinki. Prvo spuštanje u jamu nakon 1966. ostvarili su 1980. Svjetlan Hudec, Boris Lepan, Branko Jalžić i Damir Horvat te tada ustanovili da jama sigurno nije toliko duboka koliko su prije bili objavili novinari i koliko je prikazano u knjizi. Zbog toga, već u siječnju 1991. (po snijegu i temperaturi od -15°C) u jamu su se do dna spustili Svjetlan Hudec, Damir Horvat, Branka Bosner i Vesna Sesar te svojim mjerenjem ustanovili da je jama duboka svega 283 m.

MASOVNI POSJET 9.-10. PROSINCA 2000.

Na Skupu speleologa Hrvatske u Ozlju 24.-26. studenog 2000. karlovački speleolozi iz SD »Karlovac« i SO HPD »Dubovac« dogovorili su sa članovima SO HPD »Željezničar« iz Zagreba najprije zajednički posjet Matešića špilji 2. prosinca i onda 9.-10. prosinca posjet jami Balinki. Sve je teklo po dogovoru. Zagrepčani su došli u subotu ujutro pred prostorije SO HPD »Dubovac«, gdje su se okupili svi sudionici. Kolona je krenula preko Josipdola i Plaškog prema

Ličkoj Jesenici. Oko 7 km od Plaškog skreće se s asfaltne ceste na šumsku makadamsku cestu, koja se zavojito uspinje na brdo Pištenik. Nakon 3 km, na velikom proširenju ceste ostavljeni su automobili, a onda zarašlim, jedva vidljivim šumskim putem, svi su sudionici pošli pješke 10 minuta do proplanka u dubokoj ponikvi promjera stotinjak metara i tu postavili šatore. Jama Balinka nalazi se 250 m zračne udaljenosti u gustoj šumi. Do ove livade i jame nekada je bio dobro označen put, kojim su mogla voziti i terenska vozila, a sada je zarastao u šikaru. Oko ljevkastog otvora jame, promjera desetak metara, postavljena je željezna ograda, obojena upadljivo crno-bijelom bojom, a s južne strane jame spomenik partizanima bačenim u jamu.

U tri sata popodne u jamu je ušlo šest speleologa da je opremi s tri linije kako bi se istovremeno moglo spuštati i penjati više speleologa. U pet sati krenula je sljedeća trojka noseći još opreme. Bilo je dogovorenovo da se ostali počnu spuštati u sedam sati navečer. No, s opremanjem jame bilo je teškoća, jer je zakazala jedna bušilica pa je rupe za spitove trebalo bušiti ručno što je znatno produljilo vrijeme opremanja jame. U osam navečer u logor je stigla još jedna grupa Karlovčana, tako da je tada u akciji sudjelovalo ukupno 29 sudionika. Ostali su u jamu počeli ulaziti u devet navečer. Spuštanje je trajalo sve do pola dva u noći, kada se na dnu našlo dvadesetak speleologa. Tada je počelo i izlaženje. Netko brže, netko sporije, svi su izašli do tri sata popodne idućeg dana. U jami je ukupno bilo 26 speleologa.

Poteškoća je, osim kod opremanja jame, bilo i kod spuštanja i kod penjanja. Kod spuštanja su neprilike imali mlađi članovi zbog nepodešene opreme (dužine »pupčane« vrpce i vrpce ručne stezaljke), a kod penjanja, većina sudionika, zbog proklizavanja stezaljki na blatnim užetima.

NEZGODA

Najveći problem bio sam ja. Do jame sam došao u sumrak, slikao spomenik bačenim partizanima i promatrao šišmiše kako izljeću iz jame u noćni lov. Na dno sam stigao bez poteškoća. Išao sam u paru s Edom, mlađim pripravnikom koji je školu završio te jeseni i koji mi je poma-

gao kod fotografiranja. Slikali smo i pri penjanju, najprije kolege na užetu na zadnjoj, najnižoj vertikali, a onda i sigaste tvorevine na kosini iznad zadnje vertikale. Vertikalni od police na dubini od 218 m do police na dubini od 180 m prešli smo paralelno bez teškoća. Tu su užeta bila gotovo čista, jer je po njima kapala voda. No, na polici ispod velike blatne vertikale užeta su bila tako prljava, bolje reći prekrivena blatom, da se nije moglo odrediti koje je uže koje debljine. Želio sam se vraćati po istom užetu po kojem sam se i spustio, ali kako nisam mogao odrediti koje je uže »jedanaestica« ukopčao sam se na jedno za koje sam pretpostavio da je to, i krenuo. Edo se također ukopčao na jedno uže i počeli smo penjati.

Nevolje su počele odmah. Uže mi nije htjelo kliziti kroz trbušnu stezaljku samo, već sam ga desnom rukom morao povlačiti prema dolje, a penjati se samo lijevom rukom povlačeći ručnu stezaljku prema gore. To je bilo jako naporno. Tada sam se dosjetio, pa sam uže ispod trbušne stezaljke provukao ispod desnog stopala i kraj držao u desnoj ruci držeći se istovremeno za ručnu stezaljku. Tako je bilo lakše. To sam mogao učiniti jer je na polici bilo još slobodnog užeta, ali iza prvog spita to više nije išlo. Opet sam morao penjati kako sam i počeo. Kako je na stezaljkama bilo sve više i više blata, stezaljke (naročito trbušna) nakon klizanja prema gore više nisu »hvatale« pa sam, da bi stezaljka »prihvatala«, morao ponavljati pokrete dizanja i spuštanja nekoliko puta zaredom, što je bilo jako zamorno. Ipak, uspio sam tako, mučeći se, prijeći nekoliko spitova i popeti se šezdesetak metara iznad police.

Bio sam na spitu i krenuo dalje. Već sam na uže iznad spita prebacio i ručnu i trbušnu stezaljku, i pri ponovnom dizanju ručne stezaljke, kad još nije »prihvatala«, prokliznula je trbušna stezaljka, koja je tada bila opterećena, i zaustavio sam se u petlji spita. Prokliznuo sam svega desetak centimetara. Oblio me znoj iako sam se već do ovog mjesta dobro iznasio. Oprezno sam nastavio dalje, ali tako da sam desnom rukom vukao uže ispod trbušne stezaljke prema gore da spriječim klizanje. Popeo sam se tako dva metra iznad spita. Tu je u stijeni bilo udubljenje (uze nije dodirivalo blatu stijenu) i ja sam lijevom

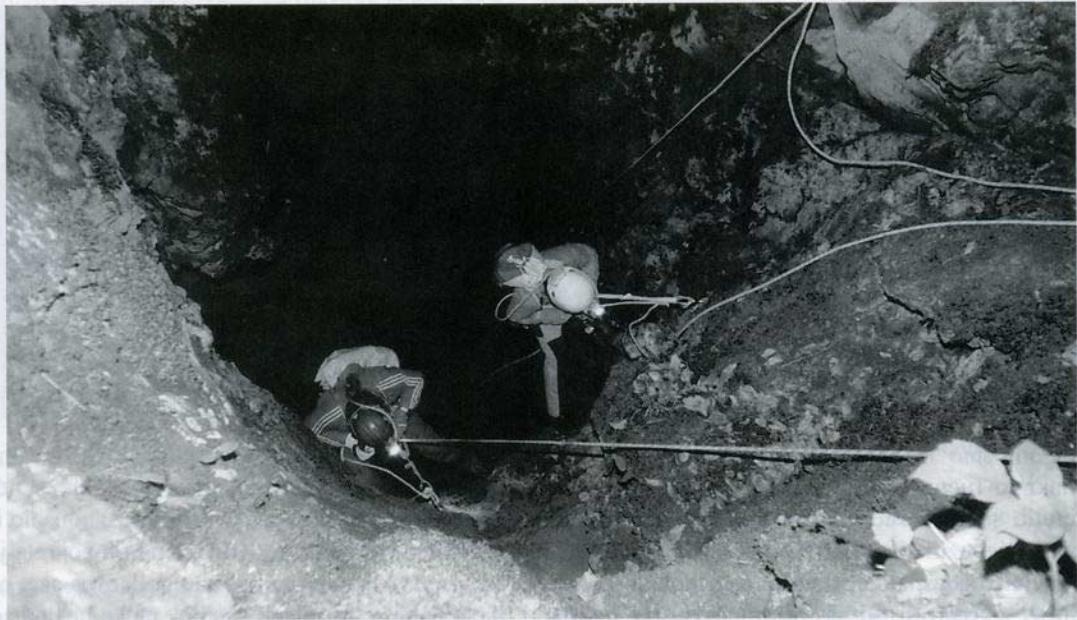
nogom stao na izbočinu u stijeni te onda pomaknuo ručnu stezaljku. Kada sam nogom opteretio stremen ručne stezaljke, htijući opterećenje svoje težine prenijeti na nju, prokliznula mi je i ručna i trbušna stezaljka te sam poletio prema dolje, okrenuvši se pri tom nesvesno leđima prema stijeni i zaustavio na jednoj polici. Premro sam od straha. Trebalо mi je neko vrijeme, ne znam koliko, da dođem k sebi i ustanovim u kakvom sam položaju. Vrhom stražnjice sjedio sam na nagnutoj, uskoj polici posutoj sitnim kamenjem i blatom, s rukama u ručnoj stezaljci i desnom nogom u stremenu ručne stezaljke. Nisam se usudio micati da ne prokližem još dalje. Sjetio sam se da je dva metra ispod mene spit, pa sam brzo karabiner »pupčane« vrpce ukopčao na uže, da me bar ono zadrži ako se slučajno iskopčaju stezaljke, jer bi pri takvom padu sigurno bile opterećene nepravilno.

Ogledao sam se. Edo je već bio prilično iznad mene. Pokušao sam mu javiti u kakvom sam položaju, ali se zbog jake jeke nismo razumjeli. Osim toga, svjetlo karbidne lampe počelo je slabiti. Pri padu lampa mi se našla u vodoravnom položaju iza leđa, a naprtnjača ispod desnog pažuha te je stiskala crijevo koje dovodi plin na šljem, tako da sam uskoro ostao u mraku, jer se nisam usudio micati da bih osposobio lampu.

Onda je po užetu po kojem je prošao Edo došla Tina. Penjala je po »jedanaestici« bez poteškoća. Objasnio sam joj u kakvom sam položaju i psihičkom stanju i zamolio da na površini obavijesti Šišmiša i Jelu da dodu do mene, ali svakako s užetom kojim će me izbaviti iz ovog položaja. Iza

Tine je došao Omar. Tražio je vode. Imao sam u naprtnjači plastičnu bočicu s malo vode. Manevrirajući jednom rukom jedva sam uspio izvaditi bočicu i dati mu vode. Kod tih pokreta još sam malo kliznuo prema rubu police, pa sam odlučio dalje se ne micati sve dok netko ne dođe do mene s užetom. Pokraj mene su povremeno prolazili i ostali. Svi su me čudno gledali. Svakom sam morao objašnjavati svoj položaj.

Na površini, kako su mi poslije pričali, nitko nije »od prve« povjerovao u Tininu priču. Šišmiš je rekao: »Boltek? Ma daj!« i nastavio peći kobasicice za doručak, jer je već bilo jutro. Kad je došao Omar i ponovio priču svi su se pokrenuli. Šišmiš je probudio Jelu i zajedno s drugim Karlovcima požurio u jamu. Do mene se spustio Jela. Istovremeno do mene su s dna, kao zadnji, dopenjali Nela, Lima i Maka. Lima se prebacio na spit ispod mene, a Nela i Maka produžile su van. Kad je Jela ustanovio da nisam ozlijeden i da nije potrebno organizirati uobičajeno spašavanje, već je dovoljno osigurati me kod penjanja, ispeñjao je do police na dubini od 70 m i vikanjem pokušao javiti da netko doneše uže iz pričuve. Srećom, jedno jedino uže koje nije bilo upotrebljeno, i bilo je kod postavljanja jame složeno u transportnoj vreći na sidrištu iznad zasigane kosine na dubini od 218 m, iznio je van Bas kad je među prvima izlazio iz jame. Na spitu iznad mene postavio je kolotur, preko njega postavio uže, jedan kraj užeta ukopčao na mene a drugi na sebe. Od hladnoće i mirovanja sav sam se ukočio. Prvi pokreti bili su bolni, ali sam se brzo razgibao i ugrijao.

Ulaz u jamu Balinku

Foto: Vlado Božić

S mukom sam ispenjao još tih pedesetak metara blatne vertikale i došao do police na 70 m dubine. Cijelo to vrijeme svojom težinom osiguravao me Jela preko kolotura, a po trećem užetu paralelno sa mnom penjao je Lima. Na polici smo se najprije sva trojica malo odmorili, pojeli čokoladu i naranču te obnovili rasvjetu. U međuvremenu su kraj nas prema dnu prošli Karlovčani koji su ušli u jamu da i oni dođu do dna, a zatim raspremejamu.

Da bi mi olakšao izlazak Lima je u svoju transportnu vreću uzeo moju naprtnjaču s fotografskim priborom, na sebe ukopčao jedan kraj užeta s kojim sam bio osiguran i ispenjao van. Ja sam se ukopčao na drugi kraj užeta za osiguranje i počeo penjati po »jedanaestici«. Bio sam osiguran užetom koje su na površini vukli kolege koji su iz jame izišli ranije. Na »jedanaestici«, koja je za razliku od onih užeta dolje bila divno čista, stezaljke mi nisu proklizavale, ali penjati nisam mogao brzo jer sam bio već prilično umoran. Van sam izašao u tri sata popodne. Tko je god imao fotoaparat zabilježio je moj izlazak za uspomenu. Morao sam se i smiješiti za slikanje.

U aparatu mi je ostalo još nekoliko snimaka pa

slikao nekoliko puta ljude kraj jame i spomenik, ali sam očito bio previše uzbuden i nisam dobro namjestio elemente snimanja, jer mi ni jedan snimak nije uspio. S kolegama sam otišao u logor, gdje su neki još spavalii, neki jeli, a neki se već spremali za odlazak. Presvukao sam se, složio svoj šator, nešto pojeo i popio te požurio kući, jer sam ženi obećao da će se vratiti do ručka.

Kod kuće, kada sam se tuširao, ustanovio sam da imam po tijelu više modrica i oguljene kože. To sam sigurno zaradio pri onom padu, ali toga onda nisam bio svjestan i zbog uzbudjenja bolove nisam osjećao. Sutradan sam oprao svu opremu i ustanovio da su moje stezaljke u redu. U jami sam mislio da su na stezaljci izglodani zupci jezička i da će ih ili dati u naš speleološki muzej ili ih baciti u smeće. Stezaljke su proklizavale jer se između zubaca jezička nakupilo blato, osušilo i stvrđnulo tako da su iz blata jedva izvirivali samo vršci zubaca. Tada, u jami, bilo me je užasno strah, bojeći se da će još proklizati. U svakom slučaju, ovo je meni, a nadam se i drugima koji su čuli za ovu nezgodu, dragocjeno iskustvo, koje upućuje na velik oprez kod penjanja po blatnom užetu.

PROBLEM PRAVE DUBINE

U navedenoj knjizi objavljen je i nacrt (profil) jame, i iz njega se može očitati da je dubina jame 300 m. Nažalost, u knjizi se dubina jame nigdje ne spominje tekstrom. Dubinu od 328 m naši su novinari saznali u razgovoru s britanskim istraživačima neposredno nakon istraživanja i od njih dobili nacrt (profil).

Budući da su naši speleolozi izmjerili manju dubinu od britanskih pomislilo se da ta razlika u dubini proizlazi iz nesporazuma oko mjernih jedinica, odnosno da su britanski speleolozi jamu mjerili u yardima (1 yard = 0,9144 m) i da je do drugačijih mjera došlo kod prijevoda usmeno do bivenih podataka. No, usporedbom nacrta ustanovljeno je da se izmjere podudaraju do dubine od 218 m, ali od te dubine, gdje počinju kosine, dubina ne odgovara ni u yardima, jer je dubina manja. Na nacrtu u knjizi upisane su mjere u stopama i metrima (1 stopa = 0,3048 m), a u tekstu, koji su pisali Britanci, navode se mjere samo u stopama. Problem očito nije u preračunavanju duljina već u načinu mjerjenja. Zbog toga, u svim

popisima dubokih jama u Hrvatskoj od tada se navodi da je dubina jame Balinke 283 m, koliko su izmjerili hrvatski speleolozi.

Proučavajući svih pet objavljenih nacrta jame Balinke ustanovio sam da se oni razlikuju ne samo po dubini već i po obliku, a nedostaje i tlocrt jame. Osobno sam se uvjeroj da pojedini dijelovi jame ne odgovaraju objavljenim nacrtima, naročito ima velikih razlika u procjeni širine nedostupnih dijelova jame.

Raspravljajući o detaljima nacrta, naročito dna jame, ustanovio sam da je na dnu jame došlo do promjene reljefa, odnosno da je na najnižem dijelu jame znatno produbljen jarak koji vodi u usku pukotinu u stijeni, kakvog pri mjerjenju 1981. nije bilo, što bi značilo da se jama produbila za tih nekoliko metara.

Bit će zato potrebno novo topografsko snimanje jame (tlocrt, profil i presjeci). Nadam se da će se naći dobrovoljaca koji će htjeti obaviti još jedno mjerjenje dubine i drugih dimenzija jame te prikupiti sve ostale elemente danas modernog speleološkog nacrta.

VESELE ZGODE JEDNOG PLANINARA

Osam planinarskih anegdota

Planinarski izleti obiluju mnoštvom malih i velikih veselih zgoda i doživljaja. Neki izleti ostaju zapamćeni po ljepoti prirode ili veselom društvu, drugi po lutnju, vremenskim i drugim (ne)prilikama, no gotovo svi se oni rado pamte i prepričavaju. Od svega toga u planinarskim dnevnicima, na fotografijama i u život sjećanju ostaju zaustavljeni trenuci koji se s vremenom pretpapaju u drage uspomene i anegdote. Evo i izbora mojih najveselijih planinarskih anegdota!

NA POGREŠNOM VRHU

„Bio je to izlet o kojem svatko pripovijeda i pamti svoju priču. Zamisao je bila proći dionicu Riječke transverzale od Platka do Hahlića, ali

ALAN ČAPLAR, Zagreb

kuda smo prošli, nemoguće bi bilo rekonstruirati i samom Sherlocku Holmesu. Na toj dionici markacije odavno nisu bile obnovljene, a zbog mnoštva livada, na mnogim mjestima ih uopće nema. Nije dugo potrajalo, kolona se posve raspala u desetak manjih skupina. Tada su iskrsnule neprilike, jer - ni markacija ni puta ionako nije bilo, a sada više nije bilo ni kolone ni vodiča.

Skupina u kojoj sam bio pouzdala se u moje vodstvo, iako sam zdušno pokušavao objasniti da ni ja ne znam gdje smo ni kamo ćemo stići. Hodajući prema zapadu naišli smo na staru markaciju, koju smo odlučili slijediti, jer smjer više-manje odgovara. Za pola sata uspona stigli smo na vršak na kojem se nalazio tuljac sa žigom.

Netko mi je dodao prazan papir i na njemu smo začas imali otisak: Gornik, XY m!

Neželjeno smo se popeli na pogrešan cilj! Ipak, sada smo barem točno znali na zemljovidu odrediti svoje stajalište, pa nam orijentacija više nije zadavala većih poteškoća. Veći dio planinara nije uopće došao na Hahliće, već su se negdje uspjeli sakupiti i spustiti u Grobničko polje te pozvati autobus kojim su otišli na noćenje nekamo na jadranskoj obali.

KRUŽENJE NA MEDVEDNICI

Moje najneugodnije lutanje zabilo se na brdu za koje mi Zagrepčani mislimo da ga poznamo »kao svoj džep« - Medvednici. Njen središnji dio lijepo je uređen, ali na njenim rubnim dijelovima ima prilično zaraslih i neprohodnih područja.

Išao sam od Kamenih Svata prema Susedgradu već dobrih sat vremena, nastojeći upamtiti što više pojedinosti s puta. Sav sretan, u jednom trenutku opazim da je prizor na koji sam naišao neobično sličan jednom prizoru s prethodnog dijela puta. Činio mi se toliko sličan da sam gotovo očekivao da će se odmah za njim pojavit i sljedeće raskrižje kraj velikog hrasta i... upravo je tako bilo.

Bilo je očito da sam iz istog smjera stigao na mjesto na kojem sam bio prije nekih pola sata. Kada je panika već bila na vrhuncu, izlazak iz začaranog kruga našao sam na jednom oborenom stabalu u obliku markacije.

TRKAČKI REKORD NA POŽEŠKOJ GORI

Prije dvije godine našli smo se dr. Željko Poljak, Zdenko Kristijan i ja stjecajem okolnosti zajedno u slavonskim planinama. Kasno smo ustali i odlučili da dan iskoristimo za posjet Požeškoj gori. Automobilom smo stigli najprije do Gradskih Vrhovaca, sela iznad Požege odakle ima pola sata uspona do Vrhovačkoga starog grada. Lagannom šetnjom popeli smo se na vrh, a potom nastavili i na Maksimov hrast, najviši vrh Požeške gore. Već se počeo hvatati prvi sumrak kada smo se pomalo umorni vratili do auta. Kratkom inventurom utvrdili smo da je na Vrhovačkoj gradini ostala futrola Poljakovog foto-aparata. Dr. Poljak već se pomirio s gubitkom, no prije nego što nas

je uspio zaustaviti, Zdenko Kristijan i ja dali smo se u trk planinarskom stazom uzbrdo. Na vrhu smo bili za 9 minuta, a 10 minuta poslije ponovno kod automobila, a futrola u vlasnikovim rukama. Bio je to vjerojatno najbrži ikada izvedeni uspon na Vrhovačku gradinu, kakvog se ne bi postidjeli ni turski osvajači.

PUTUJUĆA KNJIŽARA U CRNOM DABRU

Preprošle godine u ljetno doba našao sam se na srednjem Velebitu na planinarskoj stazi od Ravnog Dabre prema Baškim Oštarijama. Negdje u gustišu Crnog Dabre s druge strane nađoše troje planinara i lijepo nas pozdrave. Odmah nakon pozdrava, kako su me prepoznali, uslijedilo je i pitanje kako mogu nabaviti moj priručnik »Oslove planinarstva«. Na obostrano zadovoljstvo dogovoreno je zgodno rješenje: razmijenili smo adresu, moj novčanik je odebljao, a po povratku s Velebita priručnik je poštom poslan u Dubrovnik. Nikad nisam na neobičnijem mjestu prodao planinarski priručnik.

UKLETI DVORAC

Neke zimske nedjelje doživio sam jedan od svojih najupečatljivijih izleta. Zagorskim cugom stigli smo u Kumrovec s namjerom da prijedemo državnu »meju« i preko Svetih gora stignemo do staroga grada Podsrede. Raspoloženje je bilo dobro, pa smo, baš kao poslušni kmetovi, slijedili svog feudalca (čitat: vodiča). Našem veselju nije bilo kraja kada smo nakon dugotrajnog uspona stigli na vrh, no u taj čas magla se razišla, a pred nama se ukazao stari grad Podsreda - na suprotnom brijezu. Od staroga nas je grada dijelila dolina iz koje smo se uspeli na naš pogrešni vrh.

Do staroga grada stigli smo kada se već počeo spuštati mrak. Čekali su nas još kilometri pješačenja po cesti. Nekolicina s(p)retnjih auto-stopom se domogla državne granice. Ja, koji nisam bio te sreće, stigao sam do granice predzadnji. Bio sam već na kojih 200 metara od stanice, dobro sam je vidio, kao i niz svjetala vlaka koji je upravo kretao sa stanice. Točno po voznom redu! Požalio sam što su naši vlakovi tako točni.

Ponovili smo izlet godinu dana poslije, u proljeće. I taj smo put zakasnili na planirani vlak.

Otada vjerujem da postoje ukleti dvorci, i siguran sam da je stari grad Podsreda jedan od njih.

UŽITAK JE IMATI PLANINARSKI AUTOBUS

Posjet Prečkom bio je zapravo uvod u novogodišnji izlet na Žumberak. U rano jutro po čičoj zimi sakupili smo se kod dvorane »Lisinski« i sa zakašnjenjem od 20-ak minuta krenuli autobusom prema novozagrebačkom Sigelu. Ondje smo ukrcali domarku i novu peć za dom u Sekulićima. Tople primisli pri pogledu na peć podsjetile su nas da bi bilo dobro uključiti grijanje u autobusu. Vozač nas je, međutim, izvijestio da je grijanje »od jučer« u kvaru, i na opće zadovoljstvo smrznutih predložio da usput svratimo k njegovom serviseru, gdje ćemo kratko pričekati da se popravi grijanje. Sljedeća postaja bila nam je neka gostionica u zagrebačkom naselju Prečko, gdje je u gluho subotnje jutro pedesetak planinara svojim posjetom iznenadilo gostioničarku, gazdu i redovne jutarnje pijance. Zagreb smo napustili dva i pol sata nakon polaska iz Zagreba, a grijanje nas je ponovno napustilo negdje između Jastrebarskog i Krašića.

KAKO SU SE DVA UREĐNIKA SMRZAVALA U GOSPIĆU, A OGRIJALA NA VELEBITU

Urednika »Ličkog planinara« i predsjednika gospičkog HPD »Željezničar« Tomislava Čanića upoznao sam kada smo obojica 1997. postali članovi uredništva »Hrvatskog planinara«. Brzo smo se sprijateljili i otada dobro surađujemo. Prošle zime poznanstvo je urođilo pozivom da u Gospicu održim planinarsko predavanje o Velebitu, a potom da s gospičkim planinarama otidem u Ravni Dabar. Poziv na Velebit bio je dovoljan razlog da se pridružim Čaniću na putu iz Zagreba u Gospic. Ondje je bilo metar snijega, a budući da je moj domaćin duže izbivao iz kuće, u kuću se posve uvukla lička siječanska hladnoća, o čemu je svjedočio zabrinjavajuće stisnuti stupac žive u zidnom termometru. Uz cjebovečernje pocupkivanje, loženjem smo kuću zagrijali s -4 na +4°C. Tijekom noći temperatura je opet pala na nulu jer se peć ugasila zbog snijega u dimnjaku, pa su se dva cvokotajuća urednika s prvim svitanjem sutradan radosno evakuirali iz hladnjače da podu

Tomislav Čanić kraj hladne peći

Foto: Alan Čaplar

na Velebit. Na stazi je bilo više od metar snijega i prava je nagrada bila dolazak u planinarski dom u Ravnom Dabru, ugodnu oazu topline usred bijelog Velebita, dobro zagrijanu cijelodnevnim loženjem domara Mile. Ostali smo u domu više od 24 sata i dobro se ogrijali, a hladna noć u Gospicu ostala nam je vesela zajednička uspomena.

DESET PLANINARSKIH ILEGALACA

Išlo se iz Pregrade na Kuna goru. Nakon početa pješačenja skupina je stigla do malo šireg potočića, širokog toliko da se nije mogao preskočiti. Stotinjak metara dalje našlo se uže mjesto gdje su se planinari redom mogli prebaciti na drugu obalu i nastaviti do gostionice koja se isticala uz cestu. Nikoga nije osobito zabrinulo što je nad ulazom pisalo »gostilna«, no mnogo je uzbudljivije bilo kad su dva graničara s puškama »na gotovs« dotrčala vičući da su »fantje ilegalno prehajali državno mejo«. Kada je istragom utvrđeno da su »ilegalci« zapravo obični planinari koji uopće ne znaju gdje se nalaze, bili su policijskim kolima deportirani do nekoliko kilometara udaljenog graničnog prijelaza prema Hrvatskoj. Bio je to zapravo sretan završetak, jer je iscrpljenim ilegalcima uštedeno dva sata hoda do pravoga cilja.

KIJER U VRČIN DOLU

DRAGUTIN KEPIĆ, Pleternica

*Obratite pažnju životu kakvim ga vidite;
ljudima, stvarima, književnosti, glazbi.
Svijet je tako bogat, jednostavno vibrira
bogatstvom, lijepim dušama i zanimljivim ljudima.
Zaboravite sebe.*

Ušli smo u Novi milenij, jedino ako nismo zaboravili napraviti taj sudbonosni korak. Prošli su Božićni blagdani i jedinstven doček novog tisućljeća, kako su izvještavali mediji. Prvi dan nove godine, novog stoljeća, novog tisućljeća i novog života.

Teško se odvikavamo od starih navika, mijenjamo način života i krećemo novim putovima. Pogled na planinarsku naprtnjaču, što uvek spremna čeka, u meni budi strast za pokretom i s lakoćom prelazim kućni prag, a zatim nižem sate hoda. Vani je maglovito jutro, sunce izlazi iznad Dilj-gore i ja krećem u tom smjeru. Uskoro me sustiže susjed svojim automobilom i nudi prijevoz do Pleternice. Čestitamo jedan drugom Novu godinu sa željom za dobro zdravlje, mir i blagostanje. Jada mi se kako mu ne pomaže dijeta da smršavi, leđa ga bole, teško diše i sve mu se čini da će dobiti gripu. Pleternica u magli, puste ulice, ispred kafića tragovi slavlja, Orljava mirno teče, u daljinu putuje zvižduk vlaka. Stižem do žute zemlje odakle počinje markirana planinarska staza Dilj-gorom od Pleternice do Sovskog jezera. Uspon do bučkih vinograda nije težak, ali ipak zagri-

java tijelo i sunce daje više topline ovdje na brijeđu, dok dolje u »Zlatnoj dolini«, maglom ovijena, sniva Pleternica. Zvona s novog crkvenog tornja otkucavaju podne i u tom sazvučju mojim tijelom prolazi milina života. Zahvaljujem Bogu molitvom što sam se našao u ovom vremenu i na ovome mjestu. Moja radost je neizmjerna kada primjećujem prijatelja kako dolazi iza mene s osmehom i pruža mi ruku, a u tom susretu osjećam zajedništvo duha, misli, osjećaja, težnji...

Usput nas prate cvrkuti ptica i propupali jaglaci, zima bez snijega je kao rano proljeće. Skrećemo s markirane planinarske staze i, nama poznatim putom kroz voćnjake, silazimo u Vrčin Dol. Selo, davno zaboravljeno, a kroz povijest spominjano kao župa, još za vrijeme vladavine Turaka u Slavoniji. Starodrevna kapelica Sv. Antuna Padovanskog, stisnuta između ruševnih kućica, podsjeća nas na vjeru naših otaca. Pred nas ističava pas i lavežom najavljuje domaćinu naš dolazak, zatim, kao da nas prepoznaće, počinje mahati repom, što shvatismo kao dobrodošlicu. Na kućnom pragu stoji baka i drhtavim glasom otpozdravlja. Dok prijatelj razgovara sa staricom snimam starog kijera, drvenu kućicu u dvorištu, koja služi za čuvanje hrane, podignuta od zemlje na povećim kamenovima kako bi se ispod nje moglo zavlačiti mačke dok love miševe. U kijer su dolazili i mладenci provesti prvu bračnu noć, a kroz rupu na krovu gledali su medeni mjesec. Rastali smo se od bake i Vrčin Dola s obećanjem da ćemo ponovo doći. Sunce se spušta prema zapadu i mi krenusmo za njim. Pleternica u sumrak obasjana rumenilom sutona, vanjskom rasvjetom i svjetlećim reklamama, automobili bruje, iz kafića dopire galama... Meni u mislima blijesi slika starog kijera iz Vrčin Dola.

Kijer u Vrčin Dolu

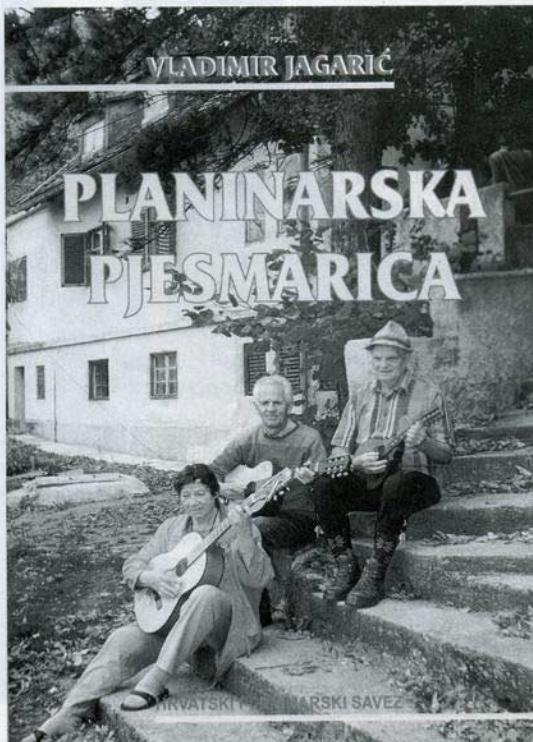
NOVA PLANINARSKA PJESMARICA

Komentar objavljenih pjesama

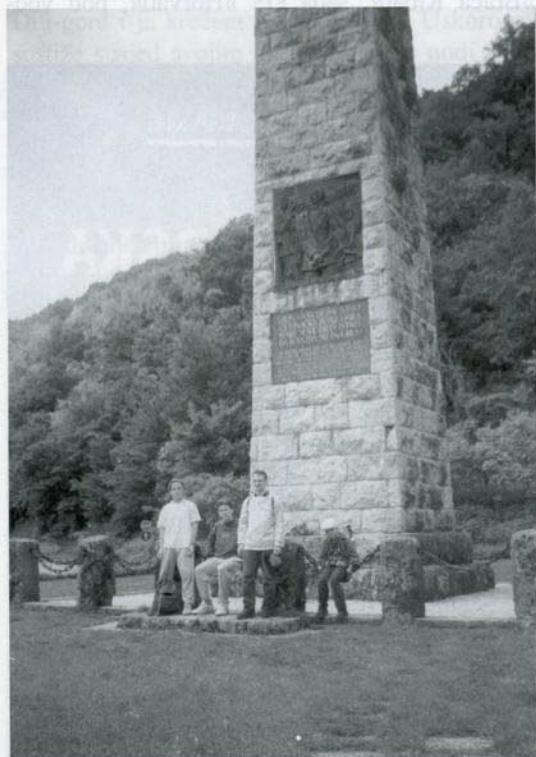
VLADIMIR JAGARIĆ, Zagreb

Nedavno objavljeno drugo izdanje Planinarske pjesmarice mnogo je sadržajnije i opširnije od prvog iz 1987. god.. Pjesmarica obuhvaća 53 različite pjesme, od jednoglasnih, dvoglasnih pa i do četveroglasnih. U zbirku su ušle i pjesme povijesnog značaja, odnosno glazbena djela iz hrvatske glazbene tradicije. Takve su pjesme Zajčeva »Puputnica Kleka« i Livadićeva »Mio ti je kraj«. Ilirski pjesnik Ivan Trnski (1819.-1910.) pisao je pripovijetke, putopise i prigodne pjesme koje su uglazbljene i pjevaju se danas kao narodne pjesme. Takva je npr. »Junak sam iz Like«... Za taj sam podatak naknadno saznao i zbog toga u Pjesmarici nije naznačen autor stihova. Poznat je i od planinara rado pjevan melodijski motiv iz ove pjesme: *Na obali na vrbovih grančici...* Iz »Velebitske pjesmarice« (izdanje PDS »Velebit«, 1992.) »posudio« sam Velebitašku himnu i dvije pjesme Borisa Vrbeka: »Kutak« i »Špilj«. Od autora antologijske popevke »Suze za zagorske brege«, dobili smo za našu Pjesmaricu i ljupku pjesmicu »Zvonec i Lampaš«. Pjesma koprivničkih planinara tiskana je u NP 3-4/1988., a našla se i u novoj Pjesmarici. Autori su bivši članovi HPD »Bilo« Koprivnica Davor Premec (glazba) i podravski pjesnik Milan Krmpotić (riječi). Koračnicu Ivanečkih planinara stvorila su dva Ivančana: skladatelj Rudolf Rajter (njegova je pjesma i Poleg jedne vel'ke gore) i novinar, pjesnik i skladatelj Franjo Hrg. Branka Kelečić-Sovulj (1959.), nadahnuta ljepotama svoga kraja, napisala je stihove za pjesmu »Okiću, moj mili«, koju su uglazbili za mješoviti pjevački zbor Viktor Šafranek i Petar Krelja (1903.-1984.). Skladba je tiskana u knjizi »Pod Okićem« (Zagreb 1993, urednik dr. Dragutin Pavličević). Pjesma »Oblačec« nastala je u autobusu od Zagreba do Samobora. »Inspirirana je lijepim vidikom sa samoborskog polja na Samoborsko gorje«, rekla je Zlata Bujan-Kovačević. Njezin suprug Milovan Kovačević uglazbio je stihove. Prerađenu pjesmu »Oblačec«, tiskanu prvi

puta pod naslovom »Oblak kišoviti« (MH Samobor, 1997.) uglazbio je za vokalni sastav »Samoborke« dirigent i skladatelj Željko Bradić. U svojoj arhivi pronašao sam originalni zapis pjesme s Bijelih stijena legendarnog Želimira Kanture (1936.-1994.), »prijatelja svih planinara«, kako netko reče, začetnika izgradnje planinarskih skloništa, inicijatora novih planinarskih staza, planinarskog piscu, zaljubljenika u Bijele stijene... Petar Kutnjak, glazbeni pedagog, dirigent i skladatelj, napisao je za našu Pjesmaricu riječi i glazbu za pjesmu »Moj dragi kraj«. Kutnjak je rođen u Zagrebu, a po roditeljima je vezan uz Hrvatsko zagorje. Vjerojatno otuda njegova sklonost za »zagorski melos«. Skupina glazbenih improvizatora (»umjetničko stvaralaštvo djece«) OŠ »Bráća Ribar«, sada OŠ »Horvati«, pod vod-

stvom Petra Kutnjaka, uglazbila je 1976. godine na tekst učenika Zdenka Kralja pjesmu »Bregi moji«. Premijerno je izvedena na Festivalu dječje kajkavske popijevke »Zlatar 76« u izvedbi vokalne skupine ansambla »Knežija«. Blanka Chudoba (1898-1989) djelovala je u Zagrebu kao skladateljica glazbenih kazališnih komedija i opereta, te autorica operetnih libreta i tekstova zabavnih melodija. Vedra pjesma »Što traži naš Flik...« vjerojatno je jedan glazbeni broj iz neke njezine glazbene komedije. Notni predložak slavonske narodne pjesme »Ja se pope« pronašao sam u zbirci pjesama »Tamburica u Hrvata« (Zagreb 1995.) prof. Siniše Leopolda. Od mnogih slovenskih planinarskih pjesama izabrao sam (meni najdraže) »Po jezeru bliz Triglava« (Miroslav Vilhar) i »Jaz pa pojdem na Gorenjsko«. Zanimljivo je da je notni predložak napjeva i teksta za obje pjesme objavljen davne 1893. godine u Klaićevoj »Hrvatskoj pjesmarici«. Planinari rado pjevaju i društvene tzv. starogradiske pjesme. Izabrao sam za Pjesmaricu 8 naslova.

Spomenik Antunu Mihanoviću u Zelenjaku

U Hrvatskom zagorju, u slikovitoj sutjesci toliko već opisanog Zelenjaka, pokraj rječice Sutle stoji usred »zelenog otočića« spomenik posvećen Antunu Mihanoviću, autoru stihova »Horvatska domovina« koja je postala hrvatska himna. Pre-djel Zelenjaka, poznat i kao Mihanovićev dol, potaknuo je pjesnika da stihovima uveliča ljepote svoje zemlje. To je »prava planinarska himna, jer je nastala među brdima«, pisao je Vladimir Stahuljak (u HP 1933. godine, str. 168). Društvo »Braće Hrvatskog zmaja«, prigodom 100. obljetnice postojanja Lijepe naše podiglo je u Zelenjaku 1935. godine spomenik Mihanoviću u obliku obeliska. Antun Mihanović rođen je u Zagrebu 1769., a umro je u kuriji Novi Dvori 1861. najveći dio svoga radnog vijeka službovao je kao austrougarski konzul u više zemalja. U literarnom prilogu Gajeve »Danice« u »Novinama hrvatsko-slavonsko-dalmatinske« u broju 10, 1835. objavljena je prvi puta Mihanovićeva »Horvatska domovina«. Pjesmu je uglazbio 1846. Josip Runjanin (1821.-1878.), rodom iz Vinkovaca, sa službom u Glini kao vojni časnik. Za pjevački zbor je pjesmu prvi harmonizirao Vatroslav Lichteneger, orguljaš zagrebačke katedrale. Pjesma je postala, u pravom smislu riječi, hrvatskom himnom tek 1862. godine.

Od hrvatskih pjesama svakako je najdomoljubnija »Oj ti vi lo Velebita«. Pjeva se već više od stotinu godina, iako je njeno izvođenje u prošlim vremenskim razdobljima bilo zabranjivano. Ne može se sa sigurnošću utvrditi tko su autori ove drage nam pjesme. Neki tvrde da je stihove napisao Lavoslav Vukelić (1840-1879). Vjekoslav Klaić je mišljenja da je neki nepoznati autor pre-radio pjesmu pod imenom »Velebit« pravaškog pjesnika Danila Medića (1884-1879). Muzikolog dr. Božidar Širola piše da su stihovi ili od L. Vukelića ili od D. Medića. Znači, nije ni on siguran. Medićeva pjesma »Velebit« samo se s nekoliko stihova podudara s danas nam poznatim stihovima »Oj ti vi lo Velebita«. Sudeći po tome, pjesma nije njegovo djelo. U glazbenoj literaturi dva se skladatelja navode kao autori napjeva: postilirski skladatelj Mijo Majer (1863-1915) i Jozef Wessely (1808-1887), kapelnik vojnog orkestra 10. graničarske pješačke pukovnije u Gospiću. Niti jednom niti drugom autorstvo nije dokazano. Zbog te nerješivosti u većini pjesmarica nema ispod naslova pjesme naznaka imena

S BIJELIH STIJEWA (koračnica)

VESELO

Za rekreaciju se svakoga četvrtka planinara pjeva
Muzika i ričici: ŽELIMIR KANTURA

Ka - da sun - ce zo - rom tu - di vi - si ba - ba bip - bi
cuijet, nje - žni drijemo - vac se bu - di, tad se
ma - da no - vi cuijet. Bra - te

Originalni notni zapis pjesme »S Bijelih stijena« planinara Želimira Kanture

autora. Stihovi pjesme prvi puta se spominju u članku profesora gospičke gimnazije Roberta Pintera objavljenom u knjizi »Spomen-cvijeće iz hrvatskih i slovenskih dubrava« (MH Zagreb 1900). Naslov je članka »Izlet u Svetu Brdo«. Autor navodi kako su izletnici na vrhu Sv. Brda, u kolovozu 1887. poslije himne »Lijepo naše« zapjevali s pastirima i pjesmu »Vili Velebita«. Ispod stihova na kraju pjesme se u zagradi navodi izričaj »Prema narodnoj pjesmi«.*

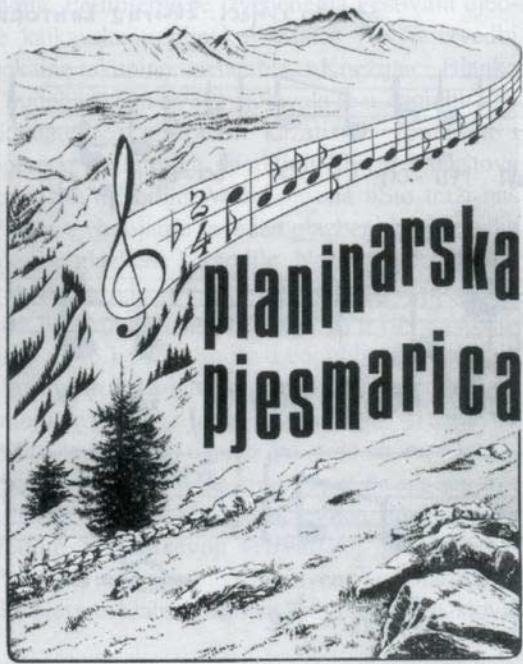
U bogatom skladateljskom opusu Ferde Wiesnera-Livadića (1799-1879) zastupljene su koračnice, zborovi, crkvena glazba i najviše solo pjesama. Skladao je na stihove mnogih pjesnika, među kojima su Stanko Vraz, Petar Preradović, Ljudevit Gaj i Ljudevit Vukotinović (jedan od osnivača HPD-a). U Livadićevom dvorcu u Samoboru (danasa Samoborski muzej) često su se sa stajali vodeći ilirci. Oni su uz političke razgovore ponekad i zapjevali neku davoriju, budnicu ili

koračnicu. Pjevali su tada i vrlo popularnu pjesmu »Mio ti je kraj« za koju je stihove 1835. napisao Antun Mihanović. Pjesma je tiskana u Hrvatskoj pjesmarici Vjekoslava Klaića 1893. godine. Nije isključeno da su ovu rodoljubnu pjesmu malo poslije pjevali i stari hapedaši. Bile su to, naime, godine razdoblja osnutka (1874.), prvih izleta i prvog desetljeća »društva za lazne po gorah«.

Prema riječima mons. Juraja Petrovića, župnika u Mrkoplju, tekst za »Mrkopaljsku himnu« napisao je Stjepan Horžić prema nekoj francuskoj melodiji koju je donio iz Kraljevice gdje je službovao kao kapelan. Osim što je vršio službu kapelana, S. Horžić je vodio i crkveni zbor u Mrkoplju. Prema kazivanju članice zbora Danice Matković himna je bila na repertoaru crkvenog zbora, a prvi je puta javno izvedena 1941. na nekoj prigodnoj predstavi koju su priredile časne sestre. Ivan Cuculić (1903-1980), zanimanjem građevni poslovoda, koji se u slobodno vrijeme bavio glazbom, dopunio je 1970. godine tekst himne s nekoliko stihova. Od tada se himna pjeva u današnjem obliku s malim varijacijama u tekstu. Izvodila se za vrijeme raznih svečanosti, vjenčanja, pa

* Podrobnije o ovoj popularnoj pjesmi vidi u mojoj članku »Dileme oko nastanka pjesme »Vile Velebita«, HP 11-12/1992.

stvom Petra Kutnjaka, uglazbila je 1976. godine

PLANINARSKI SAVEZ HRVATSKE

Naslovica prva Planinarske pjesmarice iz 1987.

i zabava. Izvedena je 70-ih godina i na Radio Zagrebu u izvedbi tamburaškog sastava koji je osnovao I. Cuculić. I danas se vrlo često pjeva. Na molbu Stanislava Horačeka, predsjednika Planinarskog saveza Primorsko-goranske županije, prigodom pisanja vodiča »Mrkopaljski planinarski put« (otvoren 1990. godine), notni zapis himne sastavila je Mirjana Majnarić, nastavnica u OŠ »Mrkopalj« i Osn. Glazbenoj školi »Ivo Ti-jardović« u Delnicama. Tako je himna prvi puta tiskana u Dnevniku »Mrkopaljskog planinarskog puta« (izdanje HPD »Bijele stijene«, drugo izdanje 1999. godine).

I na kraju zabilježimo tekst melodijski gotovo svima poznate samoborske popevke »Gospa suseda«, koju su Samoborci pjevali u prošlosti, pjevaju danas, a pjevat će je dokle budu plazili po gorju:

*Gospa suseda ste vidli mojga deda.
Sem vidla, sem vidla, sem vidla sem ga ja.
Na Rudam se je motal, svoju žensku špotal.
Na Cerini se je plakal ni znal reći za kaj.
Na Japetić je plazil i golu je rit kazal.
Na Oštrec se je penjal, na celi svet je kenjal.
(Planinari smo mi i take teke klape jošte ni...)*

KAKO SE PLANINARI U JUŽNOJ ŠVEDSKOJ

CVITAN PANDŽA, Mostar, BiH

Pridružio sam se 1994. godine planinarskom klubu ponajviše zbog osobne radoznalosti i želje da upoznavam prirodu i Švedske. Upoznavši planinarenje u Švedskoj, mogu ga sada usporediti s planinarenjem u BiH i Hrvatskoj gdje sam više planinario prije Domovinskog rata.

Dobio sam preporuku da se učlanim u klub »Malmö-Lund vandralaget«. Članstvo tog kluba je pretežito u dobi od 30 do 70 godina, a mladi su rijekost. Godišnja članarina za odrasle je 20 DEM. Svaki član dobiva godišnji program rada koji se sastoji iz dva dijela: jesensko-zimskog i proljetno-ljetnog plana, kojega se članovi prilično pridržavaju.

Najviše se koriste nedjelje za planinarenje i to

svaka druga nedjelja.

Prosječni planinarski dan izgleda ovako:

Na unaprijed dogovorenom mjestu sastaju se planinari i prema broju nazočnih rasporede u osobne automobile. Ponekad se koristi autobus. Planinari sa sobom nose hranu za jedan dan, vodu, toplu odjeću, pribor za sjedenje na vlažnoj zemlji. Sponzoriranje izleta nije poznato ni Švedanima. Članska karta ne donosi povlastice kod korištenja planinarskih objekata. Za plaćenu članarinu član udruge dobiva poštomi program rada, a jedanput za tri godine doživio sam da mi udruga plati korištenje stola u planinarskom objektu.

Na čelu skupine uvijek pješači voda puta. Strogo se vodi računa o razmacima kretanja te se

povremeno zastajkuje da bi se skupina prikupila. Svi članovi udruge mogu sudjelovati u kreiranju programa rada i uredno se pozivaju u prostorije nekog od članova koji ima uvjete da primi više ljudi.

Odlučih se jednog dana da sudjelujem u jednom planinarskom izletu. U programu sam pročitao: Nedjelja, 20. rujna, skupljanje pored parkirališta gradskog kazališta u 8 sati. Put pješačenja će biti dug 12 km po pašnjacima, šumama i vrtovima u predjelu sela Torup u Bukovojo šumi. Koristiti sekciju karte SV 3D. Skupina iz Lunda polazi u 8.30, a povratak je u 17 sati. Vođa puta je Larsson.

Vođa puta obično nosi mjerač koraka (stegmetar), kojim lako ustanavljava prijeđene udaljenosti množeći broj koraka s dužinom svog koraka. Kada se propješači polovica puta, sudionici se odmaraju oko jednog sata. Prilikom odmora jede se i pije sjedeći na vodootpornoj spužvi. Naravno, kod nas bi bilo veselije uz pjesmu, smijeh, glasno pričanje viceva. Švedani su hladniji, kulturniji, manje temperamentni od nas. Pješačenje se nastavlja u krug i nakon nekoliko sati stiže se na početno mjesto gdje su parkirani automobili. Svi sudionici se pozdravljaju s vodom puta jer se putuje pojedinačno, a pozdravlja se i s planinarama iz drugog grada. Prilikom povratka automobili voze na početno polazno mjesto, a netko može napustiti društvo, ako je usput. Izlet je završen.

Ponekad se izleti obavljaju biciklima s dogovorenog polazišta. Put može biti dugačak i do 60 km vožnje na dan, a ponekad se bicikli prenose trajektom, pa se zatim nastavlja vožnja.

Ako se izlet planira u Dansku na 2-3 dana, to može koštati 150-200 DEM. Prilikom izleta planira se posjet nekoj izložbi, muzeju ili povijesnoj zgradi.

»Malmö-Lund vandralaget« ne posjeduje svoj planinarski dom niti koristi domove drugih udruge niti ima povlastica ako koristi planinarske objekte.

Izleti se planiraju svakih 14 dana, najčešće nedjeljama ili blagdanima. U mjesecima lipnju i srpnju je »mrtva sezona« kada se ne planinari, već se odlazi na godišnje odmore.

Za rekreativce se svakoga četvrtka planira pješačenje koje traje 1-2 sata. Skupljaju se obično u 19 sati na određenom mjestu, a završetak puta može se proslaviti kod vođe puta u njegovoj kući uz kavu, čaj, sendviče i kolače.

Vođa puta svakog sudionika bilježi u imenik i evidenciju unosi u kompjutor koji registrira poene (bodove). Za svaki prijeđeni kilometar pješak dobiva 1 bod, biciklist 1 bod za svaku prijeđenu 4 km, kao i veslač. Za brončanu značku treba sakupiti 250 poena u jednoj godini, za srebrnu značku 500 poena u tri godine, a za zlatnu značku 1000 poena u neograničeno vrijeme. Duogodišnji planinari nakon zlatne značke počinju ponovo sakupljati za nove značke.

Udruga »Malmö-Lund vandralaget« ima 10 članova u upravnom odboru: predsjednika, tajnika, rizničara, majstora kluba, vodiče, glasnogovornika i savjetnike.

Južna Švedska je ravna pokrajina s mnogo jezera, a najviše uzvišenje od 140 m postupno se uzdiže tako da se i ne osjeti kada se uspinjemo. Ima mnogo šumskih predjela, a divlje životinje: srne, zečevi, jeleni, razne guske, patke i labudovi mogu se vidjeti na svakom koraku. Susjedna Danska također je ravničarska zemlja. Njeno najviše uzvišenje visoko je oko 180 m. Malo više planine u Švedskoj nalaze se na granici prema Norveškoj, oko 500 km od grada Malmöa. Najviši vrh Kebnekaise (2123 m) nalazi se na samom sjeveru Švedske, 1600 km od krajnjeg juga Švedske, a toliko je udaljen i grad Zagreb. To ne smeta ponosnim Švedanima da u svojoj himni pjevaju: »*Ti stara, ti slobodna, ti brdovita zemljo...*«

Posebice sam se obradovao kad sam se upoznao s planinarem Rudijem koji je odrastao u Sarajevu, a australskog je podrijetla. On mi je bio prevoditelj.

Švedani u mlađoj dobi vole skijati i najčešće pohode svoje i austrijske planine. Švedani imaju i dobre alpiniste, ali se nisam mogao povezati s njima. Ipak mi je jedan ljubitelj visokih planina dao slajdove s uspona na Mount Everest rekvavi da mora naredne godine štedjeti novac za ponovno osvajanje nekog vrha na Himalaji.

PLANINARSKA ŠETNJA PO DABARSKIM KUKOVIMA

fotografije: FRANKO ČUVALO, Zagreb

DABARSKI KUKOVI SREDNJI VELEBIT

Lijево:

Kiza u zagrljaju sunčanih zraka

Lijev dolje:

Kuk Čelina nad planinarskim
domom u Ravnem Dabru

Sredina dolje:

Dolazak proljeća na Velebit:
prvi šafran

Desno dolje:

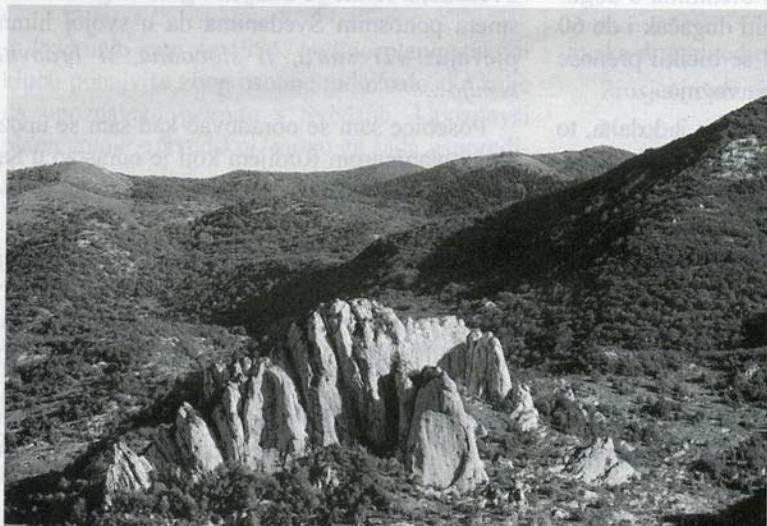
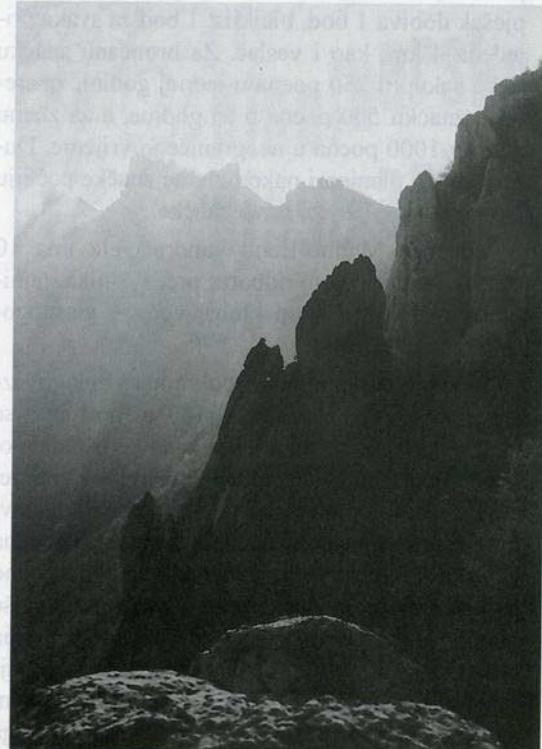
vrh Basaća iznad Stupačinova

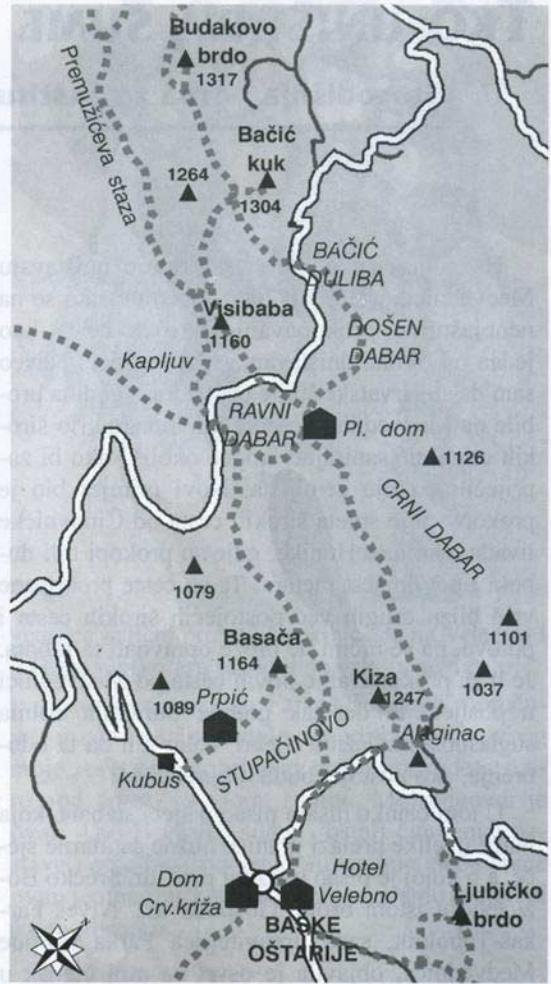
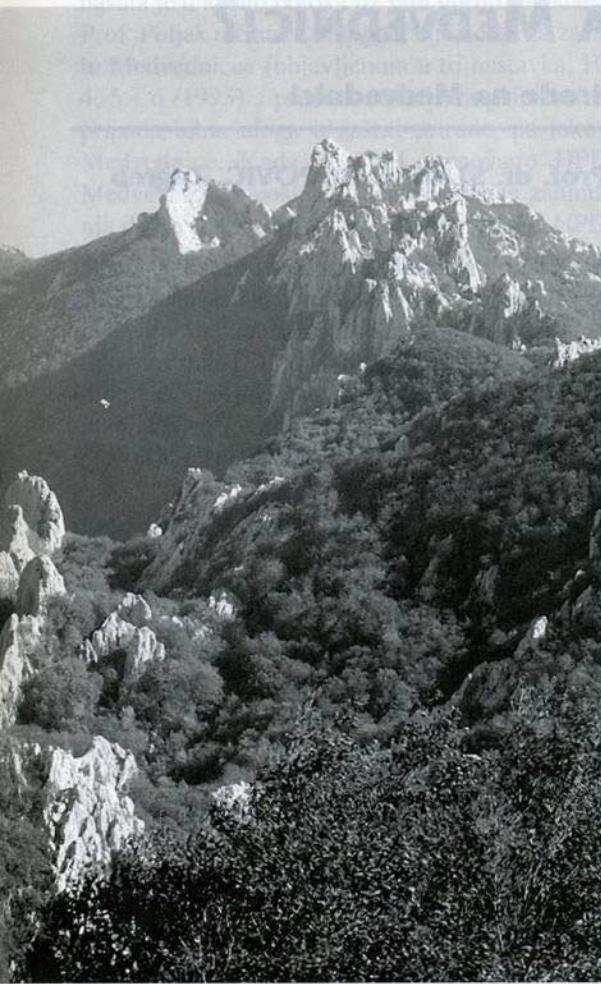
Desno:

Stjenoviti zupci Dabarskih kukova

Posve desno:

Planinarske staze u području
Dabarskih kukova

TKO UNIŠTAVA ŠUME NA MEDVEDNICI?

Stogodišnja borba za zaštitu prirode na Medvednici

Prof. dr. STANKO POPOVIĆ, Zagreb

U svom članku »Hrvatske šume uništavaju Medvednicu« (HP, 7-8/2000) osvrnuo sam se na neobjasnivo prokopavanje širokih cesta kao jedan od oblika uništavanja Medvednice. Naveo sam da su Hrvatske šume posljednjih godina probleme na Medvednici desetke kilometara vrlo širokih cesta, ne sanirajući uopće okoliš kako bi zapriječili eroziju zemljista. Novi primjer bio je prokopavanje spleta širokih cesta od Činovničke livade u smjeru Hunjke, gdje su prokopi bili duboki i pet do šest metara. Te su ceste prokopane vrlo blizu drugih već postojećih širokih cesta i putova, pa se ničim ne može opravdati ta rada. Je li za prokopavanje novih cesta po Medvednici u posljednjih desetak godina Šumarija dobila suglasnost nadležnih tijela? Volio bih da ta odborenja, ako postoje, budu objavljena.

U tom članku nisam pisao o sječi stabala, koja inače uvelike prelazi granice nužne sanitарне sječe, a o kojoj je pisao uvaženi prof. dr. Srećko Božičević u istom broju. Gospođa inž. Nives Farakaš-Topolnik, sada upraviteljica Parka prirode Medvednica, objavila je osvrt na moj članak u broju za listopad 2000. Poštovana gospođo, zahvaljujem Vam za osvrt na povijest uništavanja medvedničkih šuma u posljednjih stotinjak godina. Sve što ste napisali ide u prilog onih (pa i

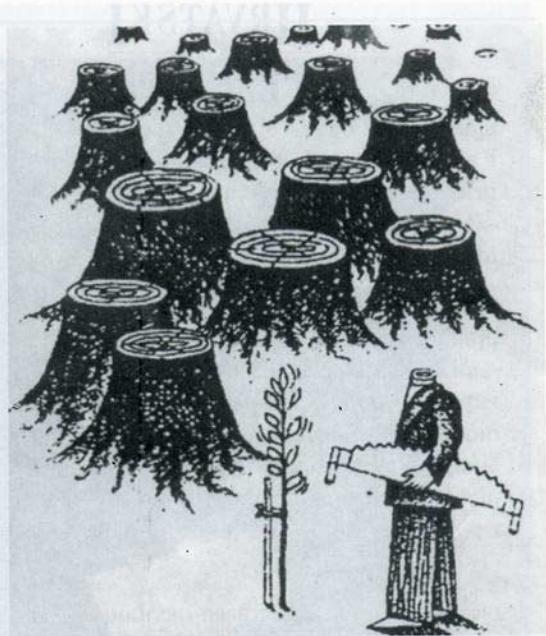
mene), koji se zalažu za zaštitu prirode. U članku je navedeno kako je tijekom niza desetaka godina uništavana šuma na Medvednici, ali nije spomenuto tko je to činio. Uz to, u članku zahvaljujete časnim profesorima Sveučilišta u Zagrebu i drugim uglednicima, među njima i predstavnicima HPD-a, koji su se suprotstavljali uništavanju prirode na Medvednici.

Osvrnuo bih se ukratko na neke članke o zaštiti Medvednice objavljene u našem časopisu posljednjih dvadesetak godina. Inž. Oskar Piškorić (NP, 5-6/1977) ustaje u obranu šumara, koji se optužuju u javnim glasilima za sječu šume, ali priznaje da je pojačana sječa ponekad rezultat »diktata vremena«, odnosno »lakih izvoznih mogućnosti«, uz napomenu da i šumari mogu griješiti. Dipl. inž. šumarstva Stjepan Ljevak (NP, 5-6/1979) piše o tome kako se šumari skrbnički odnose prema Medvednici, koju žele očuvati na najbolji mogući način, tako da bi sječa bila manja od prirodnog prirasta drvne mase. Pokušava opravdati, za iduće desetogodišnje razdoblje, opseg sječe, koji uvelike prelazi sječu na Medvednici u prethodnim vremenima. Međutim, uz taj članak nalazimo napomenu urednika prof. dr. Željka Poljaka. U napomeni se navodi da su u članku precijenjene zasluge šumara u zaštiti šuma na Medvednici, te da ne bi šumarama trebalo prisati glavnu zaslugu u boljem gospodarenju šumom. Prof. Poljak opravdano se zauzima za to da se šume Medvednica moraju prestati tretirati kao objekt privređivanja, te da nas iskustvo uči da su često riječi jedno, a djela drugo. Na dokaz te tvrdnje nije trebalo dugo čekati. U broju NP 9-10/1979 prof. Poljak piše o tome kako je Šumarija Zagreb upropastila prirodni izgled slapa Sopot probijanjem šumske ceste namijenjene izvozu posjećenih stabala i to u području rezervata šumske vegetacije. Buldožerima je uništena staza uz sam slap, a velika količina ilovače i kamena

nasuta je u korito potoka uz sam gornji rub slapa. Prof. Poljak u članku »Stogodišnja borba za zaštitu Medvednice« (objavljenom u tri nastavka, HP 4, 5 i 6 /1995) s pravom navodi da planinarima pripada bitna uloga u zaštiti prirode, pa tako i Medvednice. Kada je 1874. osnovano HPD, Medvednica je postala glavno područje zanimanja društva, a to je i danas. Glavna zasluga HPD-a bila je da se Medvednica u svijesti Zagrepčana pretvorila iz »šume koju valja sjeći« u »šumu koju valja čuvati«. U zapisniku HPD-a iz 1890. navodi se da se »malo gradovah mogu podižeti toli krasnom gorom u neposrednoj blizini glavnoga grada«. Prof. Poljak piše o stogodišnjem zalađanju planinara u čuvanju Medvednice i njihovoj borbi protiv prevelike sječe i uništavanja šumskog bogatstva. Zbog zalađanja za zaštitu Medvednice i borbe protiv bespoštedne sjeće šume Šumsko gospodarstvo Zagreb čak se usudilo tužiti prof. Poljaka sudu za uvredu. Za nadati se da su takva vremena ružna prošlost, te da je danas svijest građana o zaštiti Medvednice i općenito prirode na bitno višoj razini. Međutim, novi proboji cesta na Medvednici i ogoljavanje čitavih padina bez sanacije i dalje nas upozoravaju na oprez i činjenicu da borba za zaštitu Medvednice nije završena.

Naveo sam, eto, iako vrlo sažeto, pogled na problem zaštite Medvednice, koji se ne podudara s idejama onih koji imaju moć da prosijecaju ceste i sijeku šume. Nije u pitanju samo Med-

vednica - slični proboji širokih cesta na Velebitu i u Gorskom kotaru također su vrlo uznemirujući.

Poštovana gospodo Farkaš-Topolnik, poručujete mi da bi mi se moglo dogoditi da, očito zbog moje »pretjerane« brige za zaštitu prirode, uskoro »od drveta ne vidim šumu«. Moj odgovor je ovaj: Ako Hrvatske šume i ostali čimbenici nastave »oplodnu« odnosno »uzgojnju« sjeću šume ovim tempom uskoro ni Vi ni ja nećemo vidjeti ni šumu ni stabla.

TAKO SE GRADIO DOM NA KLEKU

MILJENKO PAVEŠIĆ, Ogulin

Ljudi rođeni onoga dana (12. listopada 1958.) kada je svečano otvoren planinarski dom na Kleku, dobrano su na drugoj polovici prosječne staze života. Nažalost, mnogi na nju nisu uspjeli zakoračiti - bila im je predaleka. A planinarski dom na Kleku? Traje i dalje! Danas je ljepši nego na dan svojega rođenja. Ne samo što je veći, on je udobniji, prijazniji, mami svojim izgledom i toplinom. Dom na Kleku ima dušu, on živi!

Dug je i mukotrpan put do današnjega vanjskog izgleda, a posebno unutrašnjeg uređenja. Kad se sjetim svih onih rasprava, tu i tamo pomalo i svađa oko: kako, što, gdje, novac, tko... Kliko je bilo »natezanja« oko izbora mjesta za dom, za njegov izgled, za vodu, stazu...

Prvi načrt doma izradio je još davne 1935. godine, potpuno besplatno, ing. Vladimir Čop iz Ogušina. Bila su skupljena i pozamašna sredstva,

GODIŠTE 89

OŽUJAK
1997

3

Dom na Kleku, snimak iz helikoptera foto: Miro Brozović

dostatna za izgradnju doma, ali se nad Europu nadvila avet II svjetskog rata. Sve propada, ostao je samo Klek, nacrt i ogulinski planinari.

Poslije II svjetskog rata je graditelj A. Šimec-ki iz Zagreba izradio također nacrt za dom (15. kolovoza 1951.). Bio je to doista lijep nacrt prostrane i funkcionalne zgrade od brvana.

Ipak, usvojen je nacrt ing. Čopa - zidana je zgrada. Izgradnjom doma ostvaren je gotovo stoljetni san hrvatskih planinara.

Dom na Kleku u vrlo kratkom roku dobiva jednu od stožernih uloga među do tada brojnim domovima diljem Hrvatske. 1984. godine započinje dogradnja koja je završena 1988. godine. Dom je dobio veliku spavaonicu i još jedan dnevni bora-vak te dva nužnika. Nacrt dogradnje izradila je Dubravka Karlovac-Žlender. Sve je lijepo krenulo, bilo je planova za dotjerivanje, ali počinje Do-

movinski rat, a s njime zastoj kako u daljim radovima tako i u društvenoj djelatnosti. Postupno rad Društva zamire i planinarska djelatnost prestaje. Tijekom cijelog rata u domu je bila manja vojna posada-promatračka skupina, pa je tako dom bio otvoren i dostupan planinarima.

Zbog duboko ukorijenjene planinarske tradicije u ogulinskim ljudima, obnavlja se rad Društva. U Domu svetog Ante, u ogulinskom naselju Žegaru, 7. svibnja 1995. godine održana je Obnoviteljska skupština Društva. Izabrani Izvršni odbor započinje obnovu planinarstva i uređenje doma. Obnova je bila zaista potrebna, pogotovo u domu. Ti radovi, završeni na kraju prošlog stoljeća, trajali su pet godina te su ponosno »uveli« dom u treće tisućljeće. Mi, ogulinski planinari ponosimo se tim radovima, ali se ponosimo i napisanom poviješću ogulinskog planinarstva. Prvi pisani, dovoljno iscrpljivi članak, nedavno je objavljen u monografiji Povijest ogulinskog športa u izdanju Zajednice športskih udru-ga grada Ougulina, čiji smo i mi članovi. U povodu 500 godina grada Ougulina (14. rujna 2000.) u izdanju

Matrice Hrvatske i Poglavarstva grada Ougulina tiskano je djelo »Ougulin - povjesna i kulturna baština«, rad brojnih autora, među kojima je i član IO HPD »Klek« Zvonko Trdić.

Što smo sve za tih pet godina načinili? Prvo treba reći da je gotovo sve urađeno našim rukama i doneseno na našim leđima. Marom dobrog gospodara prikupili smo sredstva, podmirili sve račune i Društvo nikome nije ostalo dužno.

Dom je dobrano zapušten i čišćenje u i oko doma bio je najpreči posao. Istodobno se morao riješiti odnos između izabranih tijela upravljanja i članstva, što nije bilo lako i, nažalost, to traje još i danas. Prišlo se rješavanju higijensko-sanitarnih uvjeta za rad, posebno u kuhinji doma. Nabavkom i montiranjem hidrofora i bojlera dom je dobio, a posebno njegova kuhinja, tekuću hladnu i toplu vodu. Izgradnjom kanalizacije riješeno je i

PLANINARSKE DOMOVE PLANINARIMA

U suradnji s Pl. savezom Zagreba HPD »Zagreb-Matica« pokrenulo je akciju prikupljanja potpisa podrške za povrat planinarskih domova planinarskim društvima koja su ih gradila i desetljećima održavala, često puta i volonterskim radom svojih članova. Cilj akcije je upozoriti mjerodavna tijela i javnost na planinarima poznatu činjenicu da su gotovo sve planinarske objekte podigla i o njima desetljećima brinula planinarska društva i da je njihovim oduzimanjem doveden u pitanje rad i zalaganje generacija planinara i učinjena žalosna nepravda.

Zakonske odredbe 1996. utvrdile su da svi športski objekti i drugi objekti kojima upravljaju športske udruge postaju vlasništvo županija i općina na čijem se području nalaze. Najdrastičnija zbijanja zahvatila su planinarske domove na Medvednici koje je Grad Zagreb prije pet godina proglašio svojim vlasništvom, a početkom ove povjerio novoosnovanom gradskom Trgovačkom društvu »Sljeme« zadatku da od planinarskih društava preuzme upravljanje domovima na Medvednici. Ne treba posebno isticati da bi daljnje oduzimanje planinarskih domova imalo poguban učinak za zagrebačko i hrvatsko planinarstvo, a dovelo bi u pitanje i neka od najosnovnijih načela suvremenog društva.

Planinari i građani koji svojim potpisom na peticiji žele podržati nastojanja za zadržavanjem planinarskih domova u planinarskim rukama mogu se obratiti nositelju peticije HPD »Zagreb-Matica«, Bogovićeva 7, 10000 Zagreb.

Alan Čaplar

osnovno higijensko-zdravstveno pitanje.

Postavljen je novi limeni krov, izmijenjena do-trajala noseća greda, a novi oluci lijepo djeluju ispod novog krova. Okrećena je kuhinja, smočnica i hodnici, što nije bilo učinjeno od izgradnje doma. Postavljen je novi umivaonik s policom i zrkalom te aparatom za tekući sapun, dakako s tekućom vodom. U kuhinji i hodnicima sada blistaju pločice. U dnevnom su boravku zavjese na prozorima, zatim su tu stolnjaci, televizor i sat, ali, pepeljara nema.

Nabavljeni su i kompleti suvremenog posuđa, pribor za jelo i piće. Do sada je svaki lonac bio druge vrste, o časama da se i ne govori.

Trideset novih pokrivača na raspolaganju je planinarima i posjetiteljima. Tu su i novi protupožarni aparati, a vodokotlići tek što nisu montirani u WC-u. Motorna pila, vlasništvo Društva, bitno doprinosi osiguranju ogrijeva. Poseban je i velik problem doma bio nužnik. Vjetrovi jugozapadnog kvadranta donosili su u dom smrad fekalija. Svatko može shvatiti koliko smo truda uložili da očistimo septičku jamu te da postavimo 30 metara kanalizacije.

Eto, to je bitno, a koliko je tek bilo onoga tzv. sitnog, malog posla koji na planini nikada nije sitan i malen. Ponosimo se svojim radom i uspjesima. Naš dom nije krčma. Dom je to gdje se može odmoriti, šaliti se i ugodno provesti vrijeme poslije planinarenja, penjanja, šetnji oko Kleka, Klečice, Sladivojke...

Ponosimo se i time što je nekoliko studenata za diplomski rad dobilo temu Planinarstvo na Kleku i Ogulinu.

No, nije to kraj, stvaraju se daljnji planovi!

GLAVNI ODBOR HPS

Skraćeni zapisnik sjednice održane 24. veljače 2001.

Nazočni: F. Novosel, B. Bjedov, B. Margitić, D. Domišljanović, V. Novak, D. Butala, G. Gabrić, Ž. Šipek, V. Sor, V. Šulentić (10 članova IO HPS); I. Cindrić, D. Luš, T. Pavlin, M. Mlinac, M. Rihtarić, A. Čaplar, G. Tomšić, V. Vračar, L. Adamović, I. Hapač, B. Aleraj (11 pročelnika komisija); Ž. Gobec, I. Marinov, B. Kranjac, J. Ferček, K. Hornung, N. Vadla, I. Pernar, V. Vranković, T. Bistrović (9 predstavnika gradskih i županijskih saveza). **Ostali:** J. Glagolić (predsjednica Nadzornog odbora) i D. Berljak (tajnik).

Sjednicu Glavnog odbora vodio je Franjo Novosel, predsjednik Izvršnog odbora HPS. Na početku je minutom šutnje odana počast svim preminulim planinarima. Prijedlog dnevnog reda prihvaćen je jednoglasno, kao i prijedlog sastava verifikacijske komisije (Ž. Gobec, D. Butala, T. Pavlin), ovjerotitelja zapisnika (A. Čaplar, I. Hapač) i zapisničara (D. Berljak).

1. Verifikacija članova Glavnog odbora. Verifikacijska komisija izvijestila je kako je sjednici nazočno 30 od ukupno 36 članova Glavnog odbora (čine ga predsjednik i dopredsjednik HPS, članovi IO, pročelnici komisija i predstavnici učlanjenih gradskih i županijskih saveza) i da je za donošenje odluka potrebno 16 glasova.

2. Poslovnik o radu Glavnog odbora HPS prihvaćen je jednoglasno.

3. Imenovanje tajnika HPS, pročelnika komisija i njihovih zamjenika. Jednoglasno su imenovani svi pročelnici i zamjenici u stručnim i organizacijskim komisijama HPS. Budući da je istekao mandat četverogodišnji mandat tajnika HPS-a prema Statutu HPS i odluci Izvršnog odbora predloženo je da se D. Berljak imenuje i na sljedeće četiri godine za tajnika HPS, što je jednoglasno prihvaćeno.

4. Izvještaj o radu Izvršnog odbora u 2000.

Na izvještaj o radu IO HPS objavljen u HP nije bilo primjedbi i jednoglasno je prihvaćen.

5. Izvještaj o radu komisija HPS u 2000. - Pročelnici komisija za GSS (B. Aleraj) i plani-

narske puteve (T. Pavlin) za članove GO predali su dodatna izvješća o svojim komisijama, ostali izvještaji primljeni su u Uredu HPS i djelomično objavljeni u HP 1/2001, te su svi jednoglasno prihvaćeni.

6. Zaključni račun HPS za 2000. Tajnik HPS detaljno je objasnio elemente zaključnog računa HPS za 2000. godinu koji se sastoji od usklađene aktive i pasive u iznosu od 753.716 kn, ukupnog prihoda od 771.120 kn i ukupnog rashoda od 635.888 kn. Ukupni prihod u 2000. godini bio je 3,0 %, a rashod 3,1 % veći od onih godinu dana prije. Pozitivni saldo bio je 135.232 kn a sastoji se od prijenosa vlastitih neutrošenih sredstava komisija HPS, obavljenih uplata krajem 2000. za pretplatu na »Hrvatski planinar« i pričuve za poslovanje u prvom tromjesečju. Uz sve prisutniju težu naplatu računa za podignuti članski materijal od planinarskih društava, HPS ne samo da uspješno planira i posluje, već to čini i iznad uobičajnih standarda u Hrvatskoj. Zaključni račun prihvaćen je jednoglasno.

7. Izvještaj Nadzornog odbora za 2000. pozitivno je ocijenio poslovanje HPS, rad tijela, dužnosnika i Ureda HPS i jednoglasno je prihvaćen.

8. Proračun za 2001. Raspored sredstava za 2001. po komisijama HPS s navođenjem naziva akcija koje se financiraju, nakon prijedloga pročelnika komisija za GSS i vodiče izmijenjen je u unutrašnjim odnosima navedenih komisija. Taj proračun od 150.000,00 kn, kao i ukupni proračun HPS s planiranim prihodima i rashodima od 815.232 kn prihvaćen je jednoglasno.

9. Poslovnik o radu Izvršnog odbora HPS koji je to tijelo već usvojilo na svojoj sjednici 26. 6. 2000. jednoglasno je prihvatio i Glavni odbor.

10. Pravilnik o poslovanju i upravljanju planinarskim objektima prihvaćen je jednoglasno. Na temelju tog Pravilnika priređen je i Kućni red u planinarskim objektima. Iznesene su primjedbe da je preopširan i da ne sadrži odredbu o

popustu u noćenju za markaciste. Nakon pojašnjenja da je preciznost Kućnog reda potrebna kako bi svi posjetitelji, ali i domari bili upoznati sa svim važnim činjenicama i da se popusti za noćenje propisuju samo skupštinskom odlukom, Kućni red je jednoglasno prihvaćen. U obliku pogodnom za isticanje na zidu, Kućni red će zajedno s pločama o nazivima planinarskih objekta uručit će se upravljačima na idućoj Skupštini.

11. Pravilnik Komisije za promidžbu i izdavačku djelatnost HPS. Pročelnik Komisije Alan Čaplar upoznao je GO s razlozima i potrebotom donošenja Pravilnika, nakon čega je on jednoglasno prihvaćen.

12. Saziv Skupštine HPS. Nakon prijedloga da se održi 19. 5. u Zagrebu ili 26. 5. 2001. u Kninu, odlučeno je da Izvršni odbor razmotri obje mogućnosti. Dnevni red Skupštine treba sadržavati odluku o smjernicama razvijanja hrvatskog planinarstva, za što je raspisana javna rasprava i određena komisija koja će napraviti prijedloge za Skupštinu, zatim odluke o pl. objektima čije će zaključke na temelju obavljene ankete predložiti Komisija za gospodarstvo HPS, raspravu i odluku o visini budućih članarina. Na Skupštini treba izabrati novog dopredsjednika HPS.

13. Prijedlog Skupštini HPS o dugoročnom razvitku hrv. planinarstva. Nakon duže rasprave, u kojoj su sudjelovali gotovi svi članovi GO, jednoglasno je zaključeno:

- Sve primljene primljene prijedloge iz javne rasprave obraditi će, sistematizirati i za Skupštinu pripremiti komisija Izvršnog odbora.

- Glavni odbor HPS, koji objedinjuje Izvršni odbor kao najvažnije operativno tijelo u Savezu, pročelnike svih komisija kao najstručnije dužnosnike u svim našim djelatnostima, te predstavnike gradskih i županijskih saveza, predlaže Skupštinu HPS sljedeće temeljne smjernice razvitka:

a) povećavati broj članova bez ikakvih ograničenja prilikom upisa, ali s obvezom da se educiraju potrebnim planinarskim znanjem

b) zadržati postojeći broj označenih planinarskih puteva, jer je njihov sadašnji broj zadovoljavajući, te ih koordinirano i uredno održavati.

c) sadašnji broj planinarskih objekta u hrvatskim planinama je dovoljan, u njima treba za-

držati i razvijati planinarske standarde, a ne ugradivati izletničke i turističke. Treba dati podršku, graditi ili proširivati samo one objekte koji su od interesa za razvitak hrvatskog planinarstva kroz povećanje kapaciteta na važnim postojećim lokacijama ili gradnjom tamo gdje ne postoje u izražito planinskim područjima.

14. Osvrt na rad gradskih i županijskih planinarskih saveza u 2000. i planovi za 2001.

Tajnik HPS izvjestio je o poteškoćama Ureda HPS oko ažurne evidencije članova gradskih i županijskih planinarskih saveza. Prihvaćeno je da ubuduće ti savezi pošalju u HPS svake godine točan popis svojih članica ovjeren potpisom odgovorne osobe. Nazočni predstavnici tih saveza u GO-u izvjestili su o poteškoćama u svom radu, nedostatnom ili nikakvom financiranju i izostanku pojedinih planinarskih udruga u županijskim planinarskim savezima. O posljednjim događanjima i najavama preuzimanja upravljanja planinarskih domova na Medvednici pod upravu trgovackog društva »Sljeme«, članove GO upoznali su D. Berljak, V. Sor i A. Čaplar. Nakon duže rasprave u kojoj je sudjelovala većina nazočnih, jednoglasno je odlučeno:

a) zatražiti očitovanje PS Zagreba o poduzetim aktivnostima, te se koordinirati oko obavljanja pojedinih aktivnosti,

b) održati konferenciju za novinstvo ili tribinu sa ciljem upoznavanja javnosti o stavu HPS,

c) u slučaju ulaska Trgovačkog društva »Sljeme« u planinarske domove na Medvednici hitno sazvati sjednicu IO i postupiti u svrhu imperativnog zadržavanja upravljanja tim objektima,

d) o tim i sličnim problemima u vezi s planinarskim objektima u Hrvatskoj pismeno izvjestiti HOO i Ministarstvo prosvjete i športa,

e) predložiti zakonodavcu izmjene Zakona o športu i ostalih pripadajućih zakona koji su doveli do te situacije oko planinarskih objekata.

15. Razno. Pročelnici komisija za orijentaciju i športsko penjanje predložili su da GO prenese ovlasti na IO za donošenje pravilnika koji su pred dovršenjem, što je jednoglasno prihvaćeno.

Sjednica je završila u 16,00 sati.

Zapisnik vodio: Darko Berljak, tajnik HPS

Ovjerovitelji: Alan Čaplar i Ivan Hapač

PLANINARSKE KUĆE I PUTEVI

VELEBITSKI PLANINARSKI PUT

Velebitski planinarski put (VPP) prvi je put otvoren 4. srpnja 1969. godine, a obnovljen je nakon Domovinskog rata i ponovo otvoren 17. lipnja 2000. u okviru proslave 125. obljetnice hrvatskog planinarstva.

Prije otvorenja ovoga gotovo 100 km dugog puta s 20 KT, bilo je prilično posla oko pripreme trase, posebno kroz dio južnog Velebita od Jelove ruje do Paklenice.

Zbog zapuštenih putova i ratnih zbivanja trasa puta od Jelove ruje do Badnja i Struga morala je biti promijenjena, a također i zbog sigurnosnih razloga. Stoga je odlučeno da zamjenske KT budu Stap, Veliko Rujno i Struge, točnije, na Stapu pl. sklonište »Tatekova koliba«, na Velikom

Rujnu planinarsko proštenište Gospa od Rujna i na Strugama novo planinarsko sklonište. Atrakтивnost VPP-a nije promjenom trase poremećena već i obogaćena jer su se na VPP-u tako našli Stap, Kamena galerija, jama Vrtlina, čarobni vrh Bojinac, planinarsko svetište Gospe od Rujna i dr.

Za sigurno kretanje i boravak u usputnim planinarskim objektima bilo je potrebno urediti kilometre puteva. Planinarski dom »Zavižan«, Rossijevo sklonište i planinarska kuća na Alanu pogodna su mjesta za noćenje, a problem pl. skloništa na Radlovcu riješen je zalaganjem gospičkih planinara koji su uredili pl. sklonište u Kuginoj kući. Pristup do nje vodit će sa Šatorine preko Težakovca, a povrat na (dosadašnju) trasu putem od Kugine kuće preko Vrbanske dulibe do Skorpovca. Do daljnjega ostaje i pl. sklonište na Radlovcu i žig, ali će se priznati i žig Kugine kuće umjesto Radlovcu. Drugi pl. objekti na putu su pl. kuća u Ravnom Dabru i bungalovi u Baškim Oštarijama ispod Basače kod Vlade Pripića. Novost na južnom Velebitu je i tzv. Jadranska varijanta VPP-a preko Milkovića pećine do Šugarske dulibe. U Šugarskoj Dulibi se nalazi sklonište »Kontejner« koje ureduju članovi HPD »INA-Nafaplina«. Od Jelove ruje vodi dobar put do Stapa i dalje preko Račabuše i Malog Rujna do Velikog Rujna.

Dolaskom na Struge iza novog pl. skloništa dolazi se na staru trasu VPP-a kod izvora Marasovca. Sljedeći objekt je Dom u Paklenici, dok je objekt na Ivinim vodicama zapušten i ostaje da se što prije uredi.

Obilaskom svih 20 KT VPP-a stječe se pravo na lijepu numeriranu značku VPP-a. Dnevnik treba poslati na ovjeru u Hrvatski planinarski savez, Kozarčeva 22, 10000 Zagreb. Na telefonskom broju pročelnika Komisije za pl. puteve Tomislava Pavlina 01/6140-016 mogu se dobiti sve obavijesti o mogućnostima obilaska i ne samo VPP-a nego i drugih obilaznica.

Za uložen trud treba pohvaliti i istaknuti NP »Paklenica« i planinarska društva Zavižan, Gromovaču, Jelengrad, Stanko Kempny, Visočicu, Željezničar iz Zagreba i Gospića, Zagreb-Maticu i Industrogradnju. Drago nam je da se javljaju za uređenje planinarskih objekata i putova i druga planinarska društva te očekujemo da se ponovno javi i ona koja su to nekada činila. Pozdravljamo i inicijative pojedinaca i društava zainteresiranih za rad, te ih pozivamo da se organizirano priključe velikoj obitelji uredivača našega nacionalnog planinarskog ponosa, Velebita.

Tomislav Pavlin

NOVA ZNAČKA

SAMOBORSKE OBILAZNICE

HPD »Japetić« iz Samobora izradilo je novu značku svoje planinarske obilaznice. Značku je oblikovao Branko Adamek. Dimenzija značke je 24x12 mm, a na poledini je utisnut broj, od 5501. na dalje.

Značka se stječe obilaskom Kružnog planinarskog puta »Kroz Samoborsko gorje«. Taj put će postupno promijeniti svoj naziv u »Samoborska obilaznica«. S prodajom preostalih dnevnika i tiskom novog šestog izdanja, doći će i novi naziv.

Zdenko Kristijan

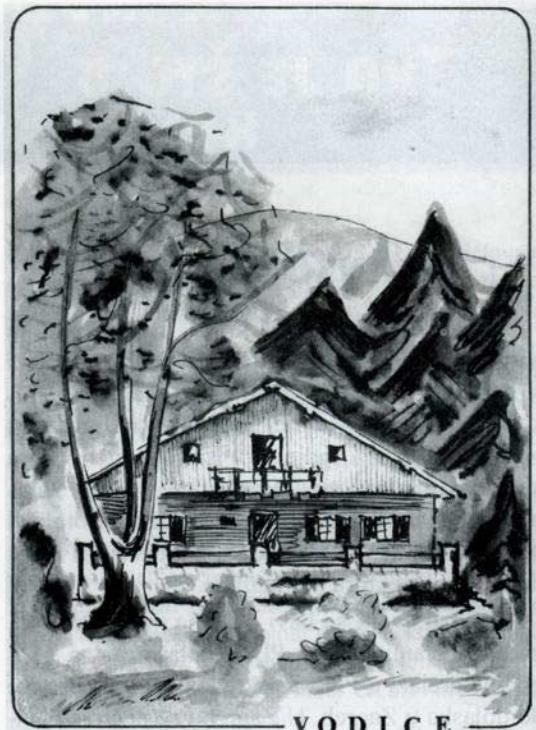
UREĐENA KUGINA KUĆA

Od ove godine ponuda planinarskog smještaja na srednjem dijelu Velebita bogatija je za pl. kuću nedaleko od nepresušnog izvora Težakovca. Krajem jeseni prošle godine, po odlasku šumara, planinarski entuzijasti »Željezničara« iz Gospića dopremili su najnužniji namještaj. Planiramo još povećati broj ležajeva sa trenutnih 16 na 30, očistiti šternu, napraviti zahod, srediti krov na mjestima gdje malo prokišnjava uz dimnjak, te urediti okoliš.

Od Kugine kuće mogu se praviti izleti i usponi na Lisac (1449 m), Laktin vrh (1504 m), Šatorinu (1624 m), Bačić kuk (1304 m) i Budakovo brdo (1318 m). Sama kuća nalazi se na nadmorskoj visini od 1173 m.

Daljinar od Kugine kuće

Šatorina (nova markacija)	1,45h
Lisac	1 h
Laktin vrh	1,45 h
Skorpovac	1 h
Skorpovac-Budakovo b.	1,45 h
Bačić kuk preko Položina	4 h
Ravn Dabar	3 h

V O D I C E

Ivasića na tel. 047/655-292 i na adresi PD »Dubovac«, Strossmayerov trg 2, 47000 Karlovac.

Milan Beuk

ŠTO JE PLANINARSKI DOM, ŠTO KUĆA, A ŠTO SKLONIŠTE?

Glavni odbor HPS donio je na svojoj sjednici 24. veljače 2001. Pravilnik o upravljanju planinarskim objektima i novi Kućni red za ponašanje u planinarskim objektima. Slijedom te odluke Gospodarska komisija HPS-a uskladila je i uredila popis planinarskih objekata u Hrvatskoj, određivši koji objekt može nositi naziv planinarskog doma, kuće ili skloništa. Naziv »planinarski dom« mogu tako koristiti oni objekti koji su redovito otvoreni subotom i nedjeljom, dok naziv »planinarska kuća« označava objekt koji se otvara samo povremeno, sezonski, po dogovoru ili samo nedjeljom. Treći tip je »planinarsko sklonište«, objekt koji je stalno otvoren i u kojem se može zanoćiti bez najave. Novost je i to da svaki objekt dobiva svoj naziv, pa će se npr. Dom na Zavižanu zvati Dom »Zavižan«. Početkom ljeta svi upravljači planinarskih objekata dobit će unificiranu ploču s osnovnim podacima o objektu, kao i novi kućni red koji utvrđuje način ponašanja gostiju i domara u njemu.

Alan Čaplar

TRAŽI SE DOMAR NA VODICAMA

Planinarsko društvo »Dubovac« iz Karlovca traži domara za planinarsku kuću na Vodicama u Žumberku. Željeli bismo da kuća na Vodicama bude otvorena i ovog ljeta, ali nažalost nemamo mogućnosti sami održavati redovna dežurstva. Zainteresirani mogu dobiti detaljnije obavijesti kod predsjednika Društva, Željka

TKO JE ŠTO U HRVATSKOM PLANINARSTVU

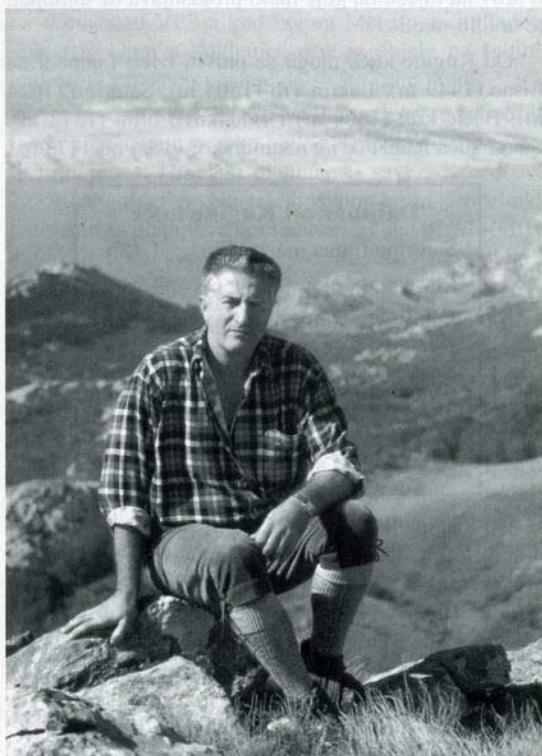
FRANKO ČUVALO

Franko Čuvalo rođen je 24. rujna 1948. u Vitini u zapadnoj Hercegovini. Kao dijete odlazi s roditeljima u Sarajevo, gdje živi i radi do 1977. kao arhitekt. Dolaskom u Zagreb zapošljava se u »Industrogradnji«, gdje radi u projektnom birou kao glavni projektant. Projektirao je niz stambenih i sportskih objekata, škola, hotela i obiteljskih kuća. Sada radi u poduzeću »Pimit« na mjestu direktora marketinga.

Planinarstvom se bavi od rane mladosti. S 11 godina učlanjuje se u PD »Bjelašnica«, a s 24 godine prelazi u PD »Treskavica« čiji je član sve do dolaska u Zagreb. U Zagrebu se počinje baviti padobranstvom, a 1983. godine vraća se svojoj staroj ljubavi - planinarstvu. Tajnik je PD »Industrogradnja« od njenog osnutka 1991.

Kao zaljubljenik u prirodu obišao je brojne planine u Hrvatskoj, BiH, Crnoj Gori, Makedoniji, Sloveniji, Italiji, Austriji i Francuskoj. Među tim planinskim biserima su Triglav, Dolomiti, Grossglockner, i kao kruna, 1985. god. Mont Blanc. Na Velebitu je bio preko stotinu puta. Već deset godina vodi brigu o domu u Ravnem Dabru, a prošle je godine uz nesebično zalaganje desetak planinara dom obnovljen izvana.

Franko je strastveni zaljubljenik u fotografiju. Ni na jedan izlet ne ide bez foto-aparata. Nekada je sam izradivao svoje fotografije, a danas radi isključivo dijapositive. U svojoj fototeci ima preko deset tisuća dijapositiva. Svake godine održi

po desetak predavanja u planinarskim društvima i školama u Zagrebu.

Sudjeluje i u radu Komisije za zaštitu prirode HPS. Krajem 1994. godine organizirao je veliku izložbu pod imenom »Flora Croatica« u suradnji sa HPT-muzejom. Izložba je bila otvorena u zagrebačkoj Glavnoj pošti, u Jurišićevoj ulici, mjesec dana. Povod za otvaranje izložbe bila su dva velika jubileja: 150 godina početka istraživanja i zaštite planinske prirode u Hrvatskoj i 120 godina hrvatskog planinarstva.

Za svoj planinarski rad Franko Čuvalo dobio je više raznih priznanja, diploma i nagrada, između kojih i Zlatni znak HPS 1998. godine.

Alan Čaplar

ALPINIZAM

MEĐUNARODNI SUSRETI ALPINISTA U PAKLENICI

Paklenica je nacionalnim parkom proglašena 1949. godine, a povijest penjanja u Paklenici seže još u davnу 1938. godinu. Od tada do danas Paklenica slovi za najpoznatije i najljepše hrvatsko penjalište u kojem sezona penjanja traje gotovo cijele godine. U brojnim smjerovima različitih težina i dužina svaki penjač će pronaći ponešto za sebe. Blizina mora i blaga mediteranska klime, Paklenici koja odiše divljinom daju poseban šarm, zbog kojega su se dugi niz predratnih godina za prvosvibanske praznike ovdje okupljali alpinisti iz cijelog svijeta. Želeći nastaviti staru tradiciju, Nacionalni park »Paklenica« u suradnji s HPS-ovom Komisijom za alpinizam prošle godine, od 29. travnja do 1. svibnja 2000., organizirao je 1. međunarodni susret alpinista s prigodnim natjecanjem »Big Wall Speed

Climbing - Paklenica 2000.« na kojem je sudjelovalo šest ekipa iz tri zemelje (Slovenija, Slovačka i Hrvatska). Osim natjecanja, organizirana su i predavanja s dijaprojekcijama.

Nakon prošlogodišnjeg uspjeha, Nacionalni park Paklenica, u suradnji s Komisijom za alpinizam priprema 2. međunarodni susret alpinista »Big Wall Speed Climbing - PAKLENICA 2001.«, koji će se održati od 28. travnja do 1. svibnja 2001. Ove se godine očekuje još veći broj natjecateljskih ekipa. Kao i prošle godine, uz natjecanje, koje je planirano za nedjelju 29. travnja s početkom u 10 sati, posjetiteljima će se svakodnevno pružiti mogućnost praćenja i nekoliko zanimljivih predavanja s brojnih alpinističkih ekspedicija, a na sam dan natjecanja, u večernjim satima svi gosti na Rivijeri Paklenica moći će uživati u atraktivnom zabavnom programu.

Dragica Jović

BEGOVAČKI KUK I VELIKI KOZJAK PONOVNI SUSRET S VELEBITOM I NJEGOVIM ALPINISTIČKIM RAJEM

Begovački kuk s visinom od 1404 m ne spada u više kukove Velebita, ali sa svojom jugozapadnom stijenom razlomljenom na tri skupine, gledajući s ceste za Veliki Lubenovac i s vrha Velikog Kozjaka, djeluje impozantno. Blizina ceste od nove planinarske kuće u Begovači i cesta do Velikog Lubenovca omogućava brz i lak pristup do ove skupine stijena.

Sjeverni dijelovi stijena su obrasli gustom šumom i zbog specifične grade prepuni speleoloških objekata. Uz zavidne dubine jama ovdje susrećemo i vječni snijeg i led. Istočna skupina je ujedno i najviša s uglavnom prevjesnom stijenom visine 120 m, a srednja skupina je malo niža. Sama stijena je kompaktna, s dobrim oprimcima, mjestimično oštrim i sitnim, a specifična je po nekoliko dubokih, kosih, pukotina koje se protežu, tako reći, visinom cijele stijene. Iz ovih pukotina tijekom toplog vremena uvijek struji hladan zrak. Istočna i srednja skupina, gledajući iz zraka, imaju oblik razvучenog slova »V«. Odvojena, zapadna skupina, još nije alpinistički obradena.

BEGOVAČKI KUK (srednja skupina stijena)

1. Loža

Pristup: kao i za druge smjerove u Begovačkom kuku, samo nastaviti prema zapadu uz podnože stijene (uska staza) dok se ne dođe do srednje skupine stijena.

Ulas: lijevo (tri metra) od prislonjene ljske, u neposrednoj blizini stijene raste drvo na samoj stazi.

Koso, desno po dobro vidljivoj pukotini do obrasle, prostrane police, drvo, 10 m (3). Od police lijevo, koso po pukotini, pa preko glatkih ploča (4) dok se pukotina potpuno ne izgubi. Okomito gore (blagi previs, 4+) u »Ložu« (rupa u stijeni nalik potpuno zatvorenom i polunatkrivenom bazenu ili loži u kazalištu) iz koje je prekrasan pogled na stijene Velikog Kozjaka. Iz lože desnom stronom okomito gore pod izrazit prevjesni polukamin (4+) s velikom previsnom kamenom gromadom. U nategu priječiti desno (5+, ostavljen klin

koji jako slabo drži) 2 metra pa okomito gore (5+, 6-) preko jako šrapaste i oštре stijene s malim oprimcima. Nakon izlaska iz tog detalja dolazi se na prostranu i obraslu (pet topola) policu. S police njenim desnim dijelom gore (5, prevjes) preko glatkih ploča i okomito izrazitog brida (4) do male travnate police obrasle sitnim trnjem (planinski šipak). Okomito gore na vrh stijene tik uz desnu stranu starog, potpuno suhog bora na vrh Begovačkog kuka. U neposrednoj blizini, lijevo, nalazi se vrh ovog dijela kuka s napravljenim kamenim čovuljkom (napravili su ga prvi penjači).

Silaz: po hrptu stijene prema zapadu do izrazitog sedla i velikog suhog drveta, pa po siparu do dna stijene i životinjske staze ili prema jugu, na sam vrh Begovačkog kuka i prije opisanog silaza (Trm u oku, El Gedore i dr.).

Visina stijene je 90 metara, a sami smjer dvije i pol dužine užeta. Smjer nije opremljen, potrebni su zatici i klinovi. Vrijeme penjanja prvih penjača: 2 sata. Prvi penjali 1.8.2000. g. Željko Ivasić i Marko Kulaš. Ocjena smjera 4+ (detalj 6-, 5+, 5-).

VELIKI KOZJAK, Z-JZ stijena

17a. Maslakus (gušter)

Pristup: s markirane staze koja vodi kroz Veliku vrtaču ispod ZJJ stijene glavnog vrha. Smjer počinje 10 m desno od velike planinarske markacije na stijeni.

Opis: okomito uz šrapastu, oštru, plitku udubinu, po njenom lijevom kraju do početka kose, lijeve, pukotine. Pukotina se mjestimično gubi (3+), a kad se potpuno izgubi nastaviti okomito preko glatkih ploča (4+). Izlaz iz ploča završava malom policom iz koje se okomito nastavlja prema dobro vidljivom polu-kaminu koji se s lijeve strane zatvara velikom ljudskom (4+, osig.). Kroz kamin (6+) ili ga zaobići s desne strane, kratka priječnica (5), pa nastaviti okomito prema vrhu vidljive stijene pod izrazitu koso položenu strehu, kapu, (5, osig.). Nastaviti desno koso, po plitkoj pukotini koja se proteže u podnožju strehe. Izlaskom iz pukotine i nastavkom okomito prema vrhu nakon desetak metara smjer se spaja sa smjerom Najviši kamin kojim dalje stižemo na vrh V. Kozjaka.

Visina stijene 80 metara, teškoće 5 (detalj kroz kamin 6+). Vrijeme penjanja prvih penjača 2 sata. Prvi penjali 31. srpnja 2000. g. Željko Ivasić i Petar Kulaš.

Željko Ivasić

PISMA ČITATELJA

ALPINISTI ILI PENJAČI?

Od 1925. godine bavim se planinarstvom, zaljubljen sam u prirodu i u sve ono što priroda pruža svakom obilazniku. Zrak, vidici, savladavanje napora tijela, glad i žed i konačno uspjeh pobjedom nad svim poteškoćama. To je ono što je potrebno našem radnom čovjeku u danu tjednog odmora ili u vremenu kraćeg ili duljeg dopusta. Sve je to netko omogućio (planinarska društva) i taj rad treba korisnik honorirati ili novcem ili radom u planinarskim društvima. Ima i drugačijeg kretanja kroz prirodu, kad obilaznik nosi sve sa sobom, počevši od hrane i vode, do vatre i šatora. No to su već ekspedicije i time se ne bavi naš nedjeljni obilaznik.

Međutim ima još neka vrsta kretanja kroz prirodu. To su naši penjači. Oni se ne kreću samo utabanim stazama, već se slobodno penju i osiguranim smjerovima, ali i prvenstvenim usponima. Takove sam penjače nekada sretao u vlaku iz Zagreba za Ogulin, gdje su na

Kleku vršili svoje uspone. Često su iz raznih razloga ostavljali u stijenama Kleka i drugih planina svoje mlade živote. Padali su i radi tadašnje nesavršene tehnike penjanja ili radi nesavršenog ili njima nedostupnog kvalitetnog penjačkog pribora. Zvali smo te ljude »penjači« prema njemačkom »klettern«. Kad je država počela prodirati u sve pore društvenog života, to je penjanje nazvano »alpinizmom«. Tako je i danas. No još smo u davna vremena u školi učili da na ovoj planeti postoje Alpe samo u centralnoj Europi i Novom Zelandu. Druge visoke planine zvale su se drugim imenima: Ande, Kordeljeri, Karpati, Himalaja i kod nas Dinaridi i dr. Mi smo to bez pogovora prihvatali, pa se npr. vrhunski planinari penjači bave »alpinizmom« na Kleku, Anića kuku, Biokovu i dr., koje su planina među ostalim vrlo udaljene od Alpa. Svi su takovi »alpinisti« ipak u stvari samo »penjači«.

Lucijan Smokvina

VIJESTI

OBNOVLJENO PLANINARSTVO U PETRINJI

Povratkom u Petrinju i obnovom svojih domova nakon Domovinskog rata, preostali malobrojni petrinjski planinari obnovili su 12. veljače 1999., na 77. obljetnicu osnivanja HPD-ove podružnice »Zrin«, planinarsku organizaciju u svom gradu. Obnovljenom društvu nisu vratili ime PD »Gavrilović«, po kome su bili poznati u planinarskim krugovima do Domovinskog rata, već ime prve planinarske organizacije u ovim krajevima te se sada diće imenom HPD »Zrin«.

U 2000. godini planinari su ponudili projekt »Petrinjska šetnica« Turističkoj zajednici, koja ga je prihvatala i uz pomoć planinara, izviđača, obrtnika i građana uspješno ostvarila. Na taj način Petrinja je dobila kružnu stazu dužine 6,5 km, opremljenu klupama i sa dva uređena izvora.

Krajem godine, uz podršku novih gradskih vlasti, pokrenut je četverogodišnji program »Upoznajmo prirodne ljepote u Hrvatskoj«. Cilj toga programa je prenijeti stečena znanja i na mlade sugrađane, one koji su zbog Domovinskog rata i progona ostali zakinuti za mnoge radosti djetinjstva. Ovu inicijativu prepoznaala je i Srednja škola u Petrinji i pridružila se kako bi zajedničkim snagama osmisili i proveli program koji obuhvaća brojna planinarska predavanja, izlete, utemeljenje planinarsko-ekološkog fundusa knjiga u knjižnici Hrvatskog doma u Petrinji, te utemeljenje školskog herbarija i nadopunjavanje mineraloške zbirke.

Putokazi na Petrinjskoj šetnici

Uvodno predavanje na temu »Osnove planinarstva« (Alan Čaplar) 25. siječnja okupilo je 80-ak učenika. Nedugo zatim, 9. veljače, na temu »Osnove speleologije« govorio je prof. dr. Mladen Garašić. Predavanja su pratili i dogradonačelnik M. Petračić, direktorica Turističke zajednice gda. Držaj, prodekan za nastavu Visoke učiteljske škole g. Ličina i drugi. Medijski je sve popratio Petrinjski radio, zahvaljujući osobnom zalaganju glavnog i odgovornog urednika A. Petračića.

HPD »Zrin« i Srednja škola, i ovim putem, pozivaju sve planinare i planinarska društva koji mogu ponuditi zanimljiva predavanja, izložbe fotografija, slika, karikatura, razglednica, značaka, kao i one koji mogu pokloniti knjige, zemljovide ili vodiče za planinarsko-ekološki fundus Gradske knjižnice da se jave na adresu: HPD »Zrin«, F. Arha 40, 44250 Petrinja; tel. 044/816-379 ili e-mail: duro.priljeva@sk.hinet.hr.

Duro Priljeva

SKUPŠTINA PD »SOKOLOVAC«

»U planine zovu tišine / Korake si usmjerimo / U raspevani novi dan...«, početni su stihovi skladbe »Zapjevajmo svi«, prve himne požeških planinara. Premjerno izvođenje odslušali su sudionici godišnje skupštine 27. siječnja u Županijskom centru u Požegi.

Medu sudionicima skupštine bio je gradonačelnik Branko Skorup, pukovnik HV Ivan Brkanović, predsjednik požeškog društva »Sv. Grgur« Šimun Miletić, te predstavnici planinarskih društava iz Našica, Orahovice i Nove Gradiške.

Uvodno izlaganje imao je predsjednik Društva dr. Antun Lovrić. Posebno je kritično stanje s domom »Lapjak« u Velikoj, kojim je 10 godina gospodarilo poduzeće »Kamen-Ingrad« iz Požege. Zgrada je devastirana, a ugovorene obveze nisu poštovane, pa je spor završio na Općinskom sudu.

Inače, Društvo ima 163 člana, od toga 75 su žene. U planu rada za ovu godinu, uz pohode po Hrvatskoj, predviđeni su izleti i usponi na gorja u Albaniji i Grčkoj, zatim Austriji, Slovačkoj, Madarskoj, Sloveniji i BiH. Također je planirano tiskanje rukopisa o usponu požeških planinara na Kilimanjaro 1997. godine.

Sudionike skupštine pozdravili su predstavnici planinarskih društava iz Orahovice, Slavonskog Broda, Požege, Zagreba, Đurđenovca i Feričanaca.

Dogovoren je bogat program izleta i drugih aktivnosti sa ciljem povećanja broja članova. U Upravni odbor kooptiran je Slavko Čolić. Minutom šutnje odana je počast tragično preminulom članu, novinaru Željku Rajmanu, a pismo zahvalnosti upućeno je dugogodišnjem uredniku »Hrvatskog planinara« prof. dr. Željku Poljaku za njegov doprinos sveukupnom razvitu hrvatskog planinarstva.

Ivan Jakovina

OJAČALI GOSPIČKI »ŽELJEZNIČARI«

Prvog veljače u Gospicu je održana skupština HDU »Željezničar«, na kojoj je izabrano novo rukovodstvo društva i utvrđen program rada u ovoj godini, kao i programska načela za idućih pet godina. Upravni odbor, koji je vodio prošle dvije godine društvo, u potpunosti je opravdao povjerenje članstva, pa je za predsjednika ponovno izabran Tomislav Čanić, za dopredsjednika Andrija Benković, a za tajnika Tomislav Rukavina.

U izvješću koje je podnio Tomislav Čanić istaknuti su mnogi uspjesi društva. Društvo djeluje veoma organizirano, dobro ostvaruje plan i program rada, rješilo je pitanje prostora i preuzeo skrb nad Kuginom kućom na Velebitu. Zanimljivo je da okosnicu Upravnog odbora čine mladi planinari koji već vode visokogorsku i markaciističku sekciju.

U programu za ovu godinu prihvaćeni su planovi društvenih izleta, planovi visokogorske sekcije koja će organizirati između ostalog uspon na Mont Blanc, plan markaciističke sekcije i sekcije mlađeži. Društvo ima potporu gradskog poglavarstva i građana, tako da se broj članova stalno povećava. Posebna pozornost posvetit će se uređenju Kugine kuće i održavanju planinarske škole, tečaja za markaciste i niza poučnih predavanja o čuvanju prirode i okoliša, kao i ponašanja u prirodi i planinama.

Ivica Jelić

IZ PD »KRNDIJA« U NAŠICAMA

U dvorani Gradskog poglavarstva 3. veljače održana je godišnja skupština PD »Krndija« iz Našica. Izvještaj o radu Tomislava Peradinovića, predsjednika društva, skladno je dopunjeno projekcijom s brojnih izleta našičkih planinara, koje je snimio i komentirao Drago Trošelj. Najveću pozornost pobudile su slike s Korzike i Sardinije, te iz talijanskih Dolomita. Pohvaljen je i uspjeh Mihaela Kušanića i Branka Budimira koji su prvi propješaćili trasom novootvorenog Slavonskog planinarskog puta. Njihova hodnja je trajala 8 dana. Prvi put je uručeno priznanje »Najuspješniji planinar u prošloj godini« Mihaelu Kušaniću.

Ivan Jakovina

PD »ZAVIŽAN« U SENJU

Planinarsko društvo »Zavižan« Senj održalo je 14. prosinca 2000. svoju izbornu skupštinu. Na skupštini je proteklo razdoblje od 4 godine ocijenjeno uspješnim. U izvješću o radu u 2000. godini istaknuta je potpuna realizacija planiranog programa rada. Organizirane su četiri radne akcije za popravak planinarske kuće u Sijasetskoj dragi. Svi planirani društveni izleti održani su s dobrim odazivom članova. Uz to, članovi su ostvarili 30 samostalnih pohoda u hrvatske planine.

U svibnju je dostoјno obilježena 50. godišnjica rada društva. U prosincu je organizirana izložba fotografija, među kojima su bile i fotografije senjskih planinara iz 1914., 1937., 1940. i 1941. godine.

Skupština je izabrala novi upravni odbor od 11 članova. Za predsjednika je izabran Željko Matijević, za dopredsjednika Stjepan Filipović, za tajnika Mladen Atanasić, a za rizničara Ana Lopac. Na kraju skupštine dr. Vice Ivančević održao je predavanje o 235 godina rada Šumarije u Krasnu.

Prof. Mirko Belavić

USPON NA DEBELO BRDO NA MOSORU

Na blagdan Sveta tri kralja izveden je dvanaesti tradicionalni uspon na mosorsko Debelo brdo (1044 m) smjerom Sitno Gornje - Volujak - Zagrađe - Klančac - Vickove staje - Lugarnica - Živica - Debelo brdo. Kod planinarske kuće »Lugarnica« odmor je iskorišten za okrepnu toplim čajem koji su pripremili vrijedni članovi HPD »Mosor«. Uspon je, kao i prošlih godina, organizirala Stanice planinarskih vodiča Split.

Jak južni vjetar s ponekom kapi kiše nije spriječio 86 sudionika u otkopavanju, prije godinu dana zakopanog šampanjca. Njime su planinari nazdravili novoj planinarskoj godini, te zakopali novi šampanjac za sljedeću godinu.

Smjer za povratak bio je Debelo brdo - Živica - Žrnovnička draga - Mihanovića draga - Žrnovnica (Amižići, Dvori). Planinari Splita, Kaštela i Omiša, od onih iz planinarskog podmlatka do onih u poodmaklim godinama, rado su se družili i uspješno savladali ovaj uspon, te željno čekaju nove zajedničke akcije.

Goran Gabrić

FOTO-DIA FESTIVAL U ĐURĐENOVCU

U Đurđenovcu je 22. prosinca 2000. održan peti festival planinarske fotografije. Izložbeni panoci s fotografijama i zaslon kino dvorane bili su svijet u malom.

Svaka je tema bila ocjenjivana posebno, no objedinjene teme u jednu priču bile su pun pogodak i razlog više za nagradivanje. Uvedene su dvije novine: od ovog festivala i članovi HPD »Sunovrat« sudjeluju na natjecanju i uvedena je nagrada publike.

Izloženo je bilo sedamnaest zbirk fotografija, a najbolje u prvoj temi prikazala je Silvana Marković, HPD »Pliva« Zagreb, pod naslovom »Jesen u Julijskim Alpama«. Fotografijama tri detalja s jednog izleta pobijedio je Ivan Virag, HPD »Petrov vrh« Daruvar. Sa svih »deset plus tri«, naslovima »Ljetna turneja Julijskim Alpama« i »Detalji za sjećanje« istakli su se Željka Lisak i Marko Ruklić iz HPD »Zagreb-Matica«. Njihove fotografije dobile su i nagradu publike.

Pano s nagrađenim fotografijama Željke Lisak i Marka Ruklića

foto: Ante Kasapović

S dijapositivima se natjecalo četrnaest autora, a izlet u deset slika pod naslovom »Naturalna mistika« očarao je publiku. Autor je Jasmin Sadaković, član »Zanatlige« Osijek. S tri detalja pod naslovom »Ljetotani i ljepotice Julijskih Alpa u predvečerje« bio je najuspješniji domaćin Antun Kasapović. Najuspješniji u cijeloj »priči« je stari znanac ovih festivala Tomislav Marković, član »Plive« Zagreb, s naslovima »Monte Rosa 2000« i »Odmor na ledenjacima iznad 4000 m.«

Teme su bile »Izlet u deset slika« i »Tri detalja s tog izleta«. Tako zadane teme pružaju veliku mogućnost izražavanja, pa ih zadržavamo i za iduću godinu. Svaki natjecatelj treba popuniti prijavnicu koju može zatražiti od organizatora HPD »Sunovrat« Đurđenovac, K. A. Stepinca 2, 31511 Đurđenovac ili telefonom kod Antuna Kasapovića na broj: 031/602-157. Prijavnica se može podići i u Hrvatskom planinarskom savezu u Zagrebu. Najmanji format fotografija je 13 x 18 cm. Radove treba poslati najkasnije do 1. prosinca 2001. Sljedeći festival održat će se 8. prosinca u OŠ J. J. Strossmayera u Đurđenovcu, K. A. Stepinca bb u 18 sati.

Antun Kasapović

»Papa-hrast« u Dilj-gori

BADNJAK KOD »PAPA-HRASTA«

Već petu godinu za redom planinari »Klikuna« iz Pleternice na Badnjak odlaze do »Pape hrasta«, prastarog diva čevenih slavonskih šuma. Na njemu ostavljaju lijepu pjesmu »Stari hrast« Milana Kaučića (HP 1/1996., str. 16).

Iako je hrast »na koljenima«, još uvijek je moćan i veličanstven u svojoj veličini. Na visini 130 cm obujam mu je 562 cm, a u podnožju 750 cm. Nalazi se na južnim obroncima Dilja, između sela Brčino i Zdenci (10 km od Pleternice) i već pet stoljeća čudesnom snagom ide kroz vrijeme i prostor.

Čeka Vas da mu na izdisaju odate počast i da mu se poklonite, te u svojoj duši ponesete dio njegove snage, moći i mirnoće slavonskih šuma.

Vid Marić

PD »DUGA« NA OBRUČU

Dana 11.02.2001. PD »Duga«, organiziralo je planinarski uspon na Obruč u Hrvatskom primorju. Zborno mjesto planinara bio je Podkilavac, a krenuli smo jednim od poznatijih uspona - preko Čeke do planinarskog doma na Hahlićima.

Osim organizatora izleta PD »Duga« na pohodu su sudjelovali i planinari iz drugih riječkih društava te jedan planinar iz PD »Vršak« iz Brod Moravica.

Po dolasku u dom »Hahlići« domaćin Davor nas je prijateljski dočekao i priredio ukusan planinarski ručak, a ponudio nas je još i kavom, čajem i svojom poznatom gostoljubivošću. Zahvaljujući njemu dom je dobro posjećen tijekom cijele godine.

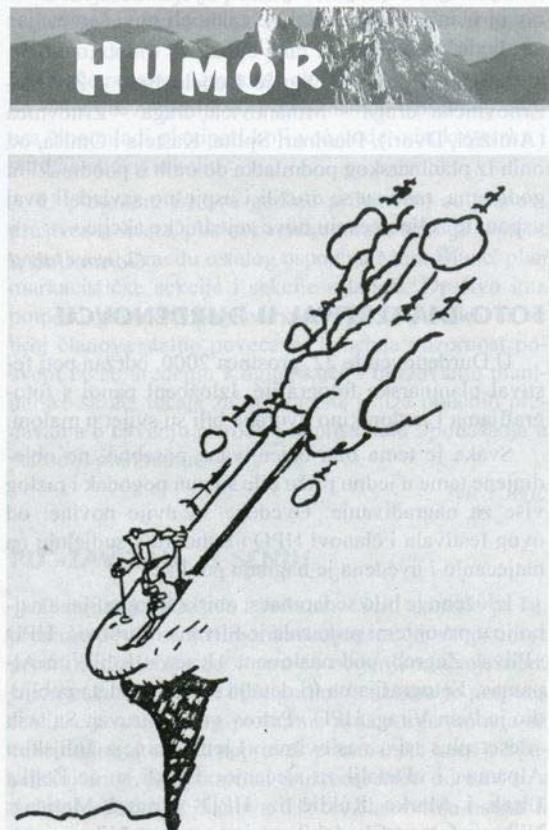
Poslije ugodnog boravka u domu krenuli smo put Obruča. Dan je bio sunčan i lijep te nam se otvorio vidik do Učke, slovenskih planina, Gorske kotare i Kvarnera s otocima.

Tjedan dana prije ovog izleta bili smo u Brod Moravicama, odakle smo s našim domaćinima iz PD »Vršak« pohodili Špičasti vrh. Po povratku smo posjetili njihove društvene prostorije te im se ovim putem zahvaljujemo na gostoprimstvu i ljubaznosti.

Ujedno obavještavamo planinare da će uz ostale izlete u ovoj godini biti organiziran četverodnevni izlet na jezero Balaton u Mađarskoj.

Boris Stojanović

Uredništvo »Hrvatskog planinara«
zahvaljuje brojnim planinarama,
suradnicima i planinarskim društvima
koja su uputila riječi zahvale i podrške
bivšem i sadašnjem uredniku

PONOVNO OTVORENA PLANINARSKA KUĆA »VUGROVEC«

prof. dr. STANKO POPOVIĆ, Zagreb

Nakon desetak godina PD HP i HT Sljeme iz Zagreba opet je dobilo na uporabu planinarsku kuću nad Vugrovcem, u istočnom dijelu Medvednice, najviše zalaganjem svojeg predsjednika gospodina Žarka Nikšića i željom svih članova društva da se vrate u svoju kuću. Svečano otvorenje bilo je u subotu 3. veljače 2001. Vrijedni planinari PD HP i HT »Sljeme« su tijekom siječnja osposobili kuću, očistili okolicu i pristupni put od autobusne postaje ZET-ove linije 261.

Na dan ponovnog otvorenja okupilo se oko 150 članova društva »Sljeme« i gostiju iz drugih društava. Nakon uvodnog slova i pozdrava Žarka Nikšića, nazočnima se obratio tajnik HPS Darko Berljak, predsjednik PS Zagreba Zdravko Ceraj, te predstavnici nekoliko društava. Tajnik HPS Darko Berljak je napomenuo da je to stoti dom u sastavu HPS, te da ga za taj dom vežu uspomene iz djetinjstva. Domar Velimir Živković sa svojim

pomoćnicama priredio je prigodnu zakusku za sve nazočne.

Kuća će biti otvorena subotom i nedjeljom od 10 do 16 sati, kada je u njoj domar i dežurni planinari društva Sljeme. Budući da je to početna kontrolna točka Planinarskog puta Medvednicom (PPM), o kojem se brine i održava ga upravo markacijska sekcija PD Sljeme u kući se može nabaviti dnevnik PPM. U cijenu dnevnika uključena je i značka, koja se dodjeljuje po obilasku. Za sada se planinari u domu mogu osježiti toplim i hladnim napitcima. Do Vugrovec se može doći osobnim vozilom, ili tramvajem do Dubca (linije 4 i 11) te zatim autobusom za Goranec. Autobus polazi iz Dubca nekoliko puta subotom (npr. u 9,10; 10,40; 11,15) i nedjeljom (u 7,45; 12,20). Planinarima želimo ugodan boravak u Vugrovcu.

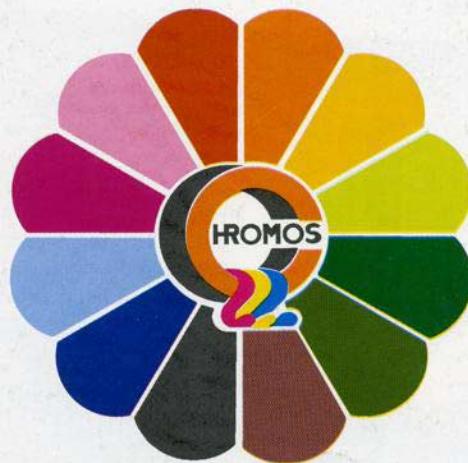
Otvorenje planinarske kuće »Vugrovec«

foto: Ajša Šehović

Planinarski dom »Đuro Pilar« na Dilj gori, foto: Mijo Šoš

PANTONE® COLORS

CHROMOS dd

Tvornica grafičkih boja Samobor - Hrvatska

CHROMOS
Printing Ink Factory Samobor - Croatia